ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" ("LIBERTY")
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, by
The Little Russian Nat'l Union
of America
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Subscription:
per year...... $2.00 | Canada & Europe:
half year...... 1.00 | per year...... $3.00
single copy.. .03 | half year..... 1.50

СВОБОДА

УРЯДОВИЙ ОРГАН Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ "SVOBODA" OFFICIAL ORGAN OF THE L. R. NAT'L UNION OF AMERICA

ЗАЛОЖ. 1893 РОКУ.
"СВОБОДА" ("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„РУСКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
в Америці
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Передплата:
на рік......... $2.00 | Канада і Европа:
на пів року 1.00 | на рік.. ...... $3.00
поод. число .03 | на пів року 1.50

РІК XXII. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер 24-го вересня 1914. Ч. 53. VOL. XXII. Jersey City, N. J., Thursday, September 24, 1914. N. 53.

МОСКАЛЇ ПРИСТУПАЮТЬ ДО ОБЛОГИ КРІПОСТИ ПЕРЕМИШЛЯ.

Австрійські війска лагодять ся до рішаючої битви в Галичині.

Вислід битви на тере́нї війни у Франції ще нерішений.

Німецькі підводні судна затопили три англійські воєнні кораблї.

Війна з Росією.

в Галичині:

ПОЧАТКИ ОБЛОГИ ПЕРЕМИШЛЯ.

Петроград (через Лондон). 22. вересня. — **Російська армія, одержавши зі Львова тяжкі облогові гармати, приступила до облоги Перемишля. Перемиські форти відповіли огнем.**

Про цілковите окружене перемиської кріпости нема ще згадки. З положеня Перемишля належить припускати, що російська армія зближила ся до фортів від східної і полудневої сторони кріпости, які лежать на правім березі ріки Сяну, т. є. на лінії Медика-Биків-Красічин.

МОСКАЛЇ ЗАНЯЛИ МІСТО ЯРОСЛАВ.

Берлін, 22. вересня. — **З Відня доносять, що австрійська армія опустила місто Ярослав, почім Москалї заняли місто, запаливши його в кількох місцях. Австрійська армія подала ся назад в напрямі Тарнова.**

Як се було вже давнійше згадано, в Ярославі находить ся лише один форт, який мав боронити переходу через ріку Сян. Коли ж австрійська армія без битви опустила Ярослав, що потверджують і російські телеграми, то зі сего можна заключати, що Москалям удалось вже в иншім місци (правдоподібно коло Радимна) перейти ріку Сян. Тимсамим австрійська армія, яка находила ся коло Ярослава, могла найти ся у великій небезпеці і тому розпочала відворот.

ПОЛУДНЕВА РОСІЙСЬКА АРМІЯ ПЕРЕХОДИТЬ СЯН КОЛО ДУБЕЦКА.

Петроград (через Лондон). 22. вересня. — **Полуднева російська армія під командою ген. Іванова заняла укріплене місто Самбір і спішить скорим кроком на Перемишль. Передні її сторожі, зложені з відділів козаків, переправили ся через ріку Сян і заняли місто Дубецко. В боротьбі з австрійським військом забрали вони богато гармат і полонили кілька тисяч людий.**

Занятє Дубецка козаками виглядає на звичайну московську брехню. Коли би Москалї дійсно вже заняли Дубецко, тодї могли би приступити до облоги Перемишля від заходу, а про се жадні російські телеграми не згадують.

МОСКАЛЇ НАДІЮТЬ СЯ РІШАЮЧОЇ БИТВИ ПІД КРАКОВОМ.

Петроград. 22. вересня. — **Російські воєнні знавці припускають, що австрійські армії концентрують свої сили в околиці Кракова, де прийде до рішаючої битви. Силу австрійської армії коло Кракова оцінюють на 1.200.000 людий.**

Австрійська армія, ослаблена дотеперішними неудачами, не зможе скорше розпочати зачіпної акції проти Росії як на весну.

Про рухи австрійських армій нема найменьшої згадки в телеграмах з Відня і Берліна. А що їх відворот відбуває ся без боротьби, належить з того заключати, що Австрійці ладять ся у західній Галичині до головної розправи з Москалями.

в Польськім Королївстві:

НІМЦЇ ЙДУТЬ В НАПРЯМІ ҐРОДНА.

Берлін. 21. вересня. — **Німецька армія в силї трох корпусів заняла російські міста Августів, Щуцін і Ґраєво та посуває ся в напрямі російської кріпости Гродна. Недобитки російської армії ген. Рененкампфа находять ся коло Ґродна, де получили ся з недобитками гроденської армії. Рівночасно друга німецька армія зближає ся до кріпости Осівця.**

Кріпость Гродно лежить на шляху Варшава-Петроград. Вона становить підставу для північної російської армії.

ПОВІЛЬНИЙ ПОХІД НІМЕЦЬКИХ ВІЙСК.

Лондон, 22. вересня. — **З Петрограду доносять, що похід німецьких війск в Польськім Королївстві відбуває ся дуже поволи та що в послїдних днях не прийшло до жадної більшої битви. Транспорт німецьких тяжких гармат на лихих дорогах, а ще й до того в багнистих околицях, є дуже утруднений. Уживанє панцирних автомобілів є майже виключене.**

---o---

Війна з Францією.

УСПІХИ НІМЦЇВ КОЛО РЕМС І ВЕРДЕН.

Берлін (бездр. телеґр.). 22. вересня. — Німецький ґенеральний штаб оголосив урядово слїдуючі вісти з поля битви:

„Німецькі війска заняли Крейон, згіря на північ від міста Ремс. Французи заняли оборонне становище в полудневій части міста. Місто Ремс стоїть в огни. Німцї заняли відтак приступом село Бетані, яке лежить безпосередно коло Ремс.

„Німецька армія приступила знова до острілюваня полудневих і західних фортів кріпости Верден. Здобутє сеї кріпости є перше условє до дальшої офензиви на цїлій лінії.

„В Льотаринґії відперли Німцї атак Французів, задаючи їм великі страти".

ФРАНЦУСЬКИЙ УРЯДОВИЙ РАПОРТ.

Париж, 22. вересня. — Пополудни проголошено урядово слїдуючі вісти:

„Здовж цїлої боєвої лінії приступили Німцї до сильного атаку, однак не осягнули ніяких важнійших користий.

„На нашім лївім крилї, на правім березї ріки Оаз, Німцї були приневолені уступити з дотеперішного становища. Між ріками Оаз і Айен, де Німцї заняли дуже сильні становища, не зайшла жадна зміна. Акція Німців була тут обмежена лиш на стрілянє з тяжких гармат.

„В центрі коло Ремс розпочали Німцї офензиву, однак її удалось здержати.

„Між Арґонами а рікою Мез не наступила жадна зміна.

„На нашім правім крилї Німцї рівнож розпочали зачіпну акцію і заняли місцевість Блемон.

„Дня 21. с. м. здобули ми 20 німецьких автомобілів із споживними средствами і забрали богато Німців, які належали до корпусу баварської краєвої оборони, у неволю".

ПРОКЛЯМАЦІЇ НІМЕЦЬКИХ ВІЙСКОВИХ ВЛАСТИЙ.

Лондон. 22. вересня. — У всіх містах, які доси Німцї заняли в Бельґії і Франції, оголошував німецький ґенеральний штаб для місцевого населеня проклямацію у француській мові. Вона є слїдуючого змісту:

„Повідомляєть ся всї місцеві власти, що цивільне населенє може зовсїм спокійно повернути до своєї щоденної працї. Приватна власність не буде нарушена. За поживу німецьке військо платить готівкою.

„Коли ж населенє відносило би ся ворожо, тодї його ожидає відповідна кара. Мешканцї є обовязані зложити все оружє, яке находить ся в їх посїданю. Кождий зоружений буде розстріляний. Такасама кара стріне того, котрий перетне телеграфічні дроти, знищить міст або зелїзничі шини, або взагалї заподіє якусь шкоду німецькому війску.

„Села і міста, котрих цивільне населенє бере участь в битві або стріляє з укритя на німецьке військо, будуть знищені і спалені, а винні розстріляні.

„Місцеві власти робить ся за все відповідальними. — Мольтке".

ЧЕТВЕРТИЙ СИН НІМЕЦЬКОГО ЦЇСАРЯ РАНЕНИЙ.

Лондон. 22. вересня. — **З Амстердаму доносять, що князь Август Вільгельм, четвертий з ряду син німецького цїсаря, зістав ранений в ліве рамя підчас битви над рікою Марною (у Франції). Рана не є небезпечна.**

Недавно доносили телеграми з Берліна про раненє наймолодшого сина німецького цїсаря Йоахима підчас битви з Москалями у Східних Прусах.

ДЕ ПЕРЕБУВАЄ НІМЕЦЬКИЙ ЦЇСАР?

Лондон. 21. вересня. — Німецький цїсар перебуває стало в місті Люксембурґу, де містить ся осїдок головного німецького ґенерального штабу. Тисячі жовнірів стережуть дім німецького посольства, де замешкав цїсар. Для охорони перед можливим нападом француських лїтаків находить ся в місци відділ німецьких лїтаків.

Про місце побиту німецького цїсаря часописи подають найріжнороднїйші вісти. Однак належить припускати, що цїсар досить часто зміняє місце свого побиту і після потреби перебуває в ґенеральній кватирі то на західнім то на східнім теренї війни.

---o---

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ УБИВ СВОГО ШОФЕРА.

Лондон. 22. вересня. — З Антверпії наспіла вість, що бельґійський король особисто застрілив свого шофера, підозріваючи, що він мав намір віддати його в руки Німців.

Бельґійський король є командантом армії, яка находить ся коло Антверпії. Коли король повертав вечером з поля битви автомобілем до міста, зауважив, що шофер замісць до міста, їде в напрямі боєвої лінії. Недовго надумуючи ся, витягнув король револьвер і положив трупом свого шофера. Слїдство мало виявити, що при шофері найдено більшу готівку і листи, які мали стверднти підступний намір шофера. Німцї мали обіцяти шоферови за бельґійського короля $250.000.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕНЄ

НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ З РОСІЄЮ:

Про воєнне положенє в Галичині нема ніяких вістий зі сторони австрійської. Всї вісти, які надійшли в послїдних днях з Петрограду, не згадують про жадну більшу битву в Галичині, лише про відворот австрійської армії в напрямі Кракова.

На підставі російських телеґрам належить припускати, що російська армія перейшла ріку Сян, займаючи Ярослав і Радимно. Рівнож згадують телеґрами про початок частинної облоги кріпости Перемишля від полудневої і східної сторони.

Австрійська армія громадить свої сили на теренї між Перемишлем а Краковом. Де прийде до головної рішаючої розправи, годї предвидїти, однак в кождім случаю перед Краковом.

В Польськім Королївстві німецька армія посуває ся в напрямі російських кріпостий Ґродна і Осівця. Дальший похід німецької армії відбуває ся дуже поволи з причини лихих доріг.

Поголоски про облогу німецького міста Бреслав Москалями є зовсїм неправдиві.

---o---

НА ТЕРЕНЇ ВІЙНИ З ФРАНЦІЄЮ:

На боєвій лінії у Франції завзятий бій триває дальше. Ніодна із воюючих сторін не віднесла успіхів, з котрих можна би заключати про певну побіду. Однак одно можна ствердити, що Німцї розпочали вже зачіпну акцію і посунули лінію наперед. До більшої битви прийшло коло Ремс і Верден. З того можна вносити, що Німцї зістали укріплені новими силами.

Як німецькі так і француські урядові рапорти не подають ніяких важнійших вістий з поля битви.

---o---

НА МОРИ:

Замітним є напад німецьких підводних суден на анґлійську фльоту. Затопленє трох великих воєнних кораблів анґлійської фльоти викликало серед Анґлійців великий переполох. Вони не вірять урядовому рапортови і припускають, що страти мусять бути значно більші.

---o---

ВІЙНА НА МОРИ.

ДЕ НАХОДИТЬ СЯ АНҐЛІЙСЬКА ФЛЬОТА?

Ню Йорк. 22. вересня. — **Капітан анґлійського корабля „Сан Лоренцо", який повернув тут перед кількома днями з Німецького моря, оповідає, що 200 анґлійських воєнних кораблїв стоїть недалеко німецького острова Гельґолянду. Адмірал анґлійської фльоти Джан Желіко готовить небаром головний напад на німецьку фльоту.**

НІМЦЇ ЗАТОПИЛИ ТРИ АНҐЛІЙСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛЇ.

Лондон. 22. вересня. — Анґлійське воєнне бюро оголосило слїдуючі вісти з битви на Німецькім мори:

„Німецьке підводне судно трафило торпедою анґлійський корабель „Ебовкір". Спричинена експльозія розірвала корабель на дрібні кусні. Коли другі кружляки „Гоґ" і „Кресі" прибули на поміч, щоби ратувати залогу, стрінуло їх такесаме нещастє. В одній хвилї пійшли оба кораблї на дно. На щастє були недалеко торпедовцї і рибацькі кораблї і вони виратували частину залоги потопаючих кораблїв".

Всї три затоплені кораблї належали до більших воєнних кораблів анґлійської фльоти. Кождий з них числив около 750 людий залоги. Де прийшло до битви, про се анґлійські телеґрами не згадують. Загально однак припускають, що се стало ся недалеко німецького острова Гельґолянду.

Кошти будови висше згаданих кораблїв виносило около $12.000.000. Вони мали належати до типу старших кораблїв побудуваних ще в р. 1902.

РОСІЙСЬКІ КОРАБЛЇ УШКОДЖЕНІ.

Стокгольм. 21. вересня. — **На Балтійськім мори прийшло до битви між німецькою а російською фльотою. Близших відомостий нема. Російська фльота схоронила ся до заливу Гельзінґфорс, але не в повнім числї; богато кораблїв є ушкоджених.**

---o---

ЯПОНЦЇ НА ПОМІЧ РОСІЇ І АНҐЛІЇ.

Берлін. 22. вересня. — **З певних жерел доносять, що на російськім побережу в Азії висїло 40.000 Японців, які сибірською зелїзницею переїдуть на поле битви.**

20.000 Японців має удати ся знова до Індий, щоби заступити там армію індійську, яку Анґлія вислала на поміч Франції.

Воєнні записки.

ЗАМАХ НА РОСІЙСЬКОГО ҐУБЕРНАТОРА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

Перед кількома днями прийшла телеґрафічна вість зі Львова, що один Українець виконав там замах на ґрафа Володимира Бобрінського, котрого цар іменував ґубернатором занятої його військом східної Галичини. З куль, які сей Українець дав до ґрафа Бобрінського, дві хибили, а тільки одна влучила його в рамя. Виновника замаху арештовано і поставлено перед воєнний суд. Крім того переведено ще ревізію у львівських Українців, якої цілю було безперечно викрити змову.

Вкінци зазначено в телеґрамі, що сей Українець який виконав замах, мав буцімто заявити, що він хотів запротестувати проти слів ґрафа Бобрінського, які він виголосив у Львові, що населенє у східній Галичині ворожо відносить ся до Росії.

Більше подробиць про сей замах телеґрама не подає. Тож мусимо ще якийсь час пождати на вісти зі старого краю, поки дізнаємо ся про дійсний стан річи та про імя сього українського героя.

Але тепер вже можемо догадувати ся, що ті слова, які мав сказати сей герой, по дорозі до Америки перекручено. Се не можлива річ, аби Українець своїм різким протестом хотів перед сьвітом зазначити, що населенє східної Галичини, отже Українці — прихильно відносять ся до Росії. Треба здогадувати ся, що ґраф Бобрінський, обіймаючи свій сумнівної вартости уряд, сказав власне, що населенє східної Галичини прихильно приняло російський наїзд. В такім разі сей український герой, що післав проти нього кулї, запротестував якраз проти сих брехливих слів наїзника-ґубернатора яко образливих для свободолюбного народа!

А рівночасно запротестував він так різко і проти московського наїзду на нашу землю, і проти царської неволї над нашим народом і проти цілої політики царського уряду супроти нашого народа, політики нищеня його яко нації.

Сей галицький Українець, що підніс оружє проти представника царського наїзду на нашу часть Галичини, знав, що його жде смерть, але виконати сей акт уважав він своїм народним обовязком і сьвідомо посьвятив своє житє для ідеї.

Такі герої се найблагороднїйші душі й імена їх будуть записані в історії між найславнїйшими борцями за волю вітчини.

„СЕЙ НАЙЛІПШЕ СЬМІЄТЬ СЯ, ХТО СЬМІЄТЬ СЯ НА КІНЦИ".

Так повідає німецька пословиця. Згадати її слїд з приводу безконечної радости кацапських ґазет у Злучених Державах видуманими великими побідами Москалів у Галичині. Редактори тих ґазет не лише слїпо беруть вісти з Петербурга (Петрограда), які подають американські анґлійські ґазети, але ще їх присолюють та запевняють, що се одиноко достовірні, а натомісць неправдиві є вісти з Відня і Берліна.

Господинове редактори! Коли „Свобода" вам радить не вірити петербурським вістям, то не лише в інтересі правди, але й у вашім власнім, бо коли повторить ся історія з часу російсько-японської війни (як Росія безвпинно голосила про свої побіди, аж вкінци мусїла признати, що побідила і то славно — Японія!), то вам буде дуже трудний відворот!

Ви відай не послухали нашої ради, а шкода, бо може би спровадила вона була вас на добру путь.

Але пробуйте ще тепер. Візьміть „Свободу", пійдіть до російського амбасадора Бехметева у Вашінґтонї і спитайте ся його, по чиїй стороні правда. А він, сподіваємо ся, так вам скаже:

— Господинове! Та ґазета, хоч вона мазепинська, але пише правду. От, перечила вона вістям нюйорських анґлійських ґазет, що Москалї здобули Перемишль і, бачите, що се чиста правда. Не лише, що дня 17. с. м. не здобули, але ось телеґрами з 22. с. м. доносять, що ще не було навіть острілюваня перемиських фортів. А справа з тими фортами не легка. Се не Підгайцї анї Поморяни анї Мостиска анї навіть не Ярослав. Ось, гляньте, анґлійська ґазета з 22-ого с. м. доносить, що Москалї здобули вже 5 фортів споміж 23-ох усіх в Ярославі, а тимчасом в тім місті є лише один форт, який спиняє догідний перехід через Сян, а прочі 22 хиба малі батерії.

Велика твердиня Перемишль, сказав би амбасадор дальше, має всего 22 форти, 15 в першій оборонній лінії, а 7 у другій. Розумієть ся, поміж ними є ще батерії. Але ті перемиські форти треба здобувати з яких 4 тижні; впрочім, взагалї ще не знати, чи Москалї їх здобудуть, чи ні.

— Як то? — спитав би ся наляканий кацапський редактор.

— Бо можливо, що ще будуть втікати! — сказав би російський амбасадор.

— Таж наші війска — відповість кацапський редактор — не лише окружили Перемишль, але також ідуть ще дальше на захід; вже є під Ряшевом над рікою Вислоком!

— Якраз —скаже на се російський амбасадор — се може бути нещастєм нашого (російського) війска, бо Австріяки можуть їх замкнути між Сяном. Вислою і Карпатами та взяти в кілька огнів, а тоді годі навіть буде втікати, хиба часть армії зпід Перемишля всціє податись до утечи на схід.

— Боже! Боже! і всі побіди пійшли би на марне! — крикнуть з болем кацапські редактори.

— Які побіди? — скаже російський амбасадор. Алеж, люди добрі, таж кажу вам, що наші (Москалї) не здобули ще анї одної кріпости, лише заняли безборонні міста і місточка! Сьміййте ся з таких побід! Ось, ще вам покажу такий приклад. Дивіть, пишуть анґлійські ґазети, що Москалї здобули твердиню Красїчин коло Перемишля...

— І ми таке написали! — кликнуть радісно кацапські редактори.

— О, то з вас войовники! — відкаже амбасадор! Як всі кацапи в Галичині такі, то я казав би всїх випустити на волю! То ви, господинове, не знаєте, що Красїчин не є жадною твердинею? Не знаєте, що там є лише горальня князя Павла Сапіги? То лиш Українці прозвали горальні польськими „твердзами" на Руси, але на здобутє такої „твердзи" не треба гармат; вистарчить добре горло. Можливо, що Москалї заняли ту „твердзу" князя Сапіги і висушили її та дальше пійшли здобувати твердинї. А коли опісля довідаєте-сь, що вони хитають ся, то се буде не лише від австрійських куль, але також від здобуваня таких „твердинь" як красїчинська.

Будьте ліпшими войовниками, господинове, не осьмішуйте ся красїчинськими твердинями, бо ще на кінци будете плакати! — скінчить свої слова російський амбасадор, пращаючись з кацапськими редакторами.

ЦАР ПРОГОЛОСИВ СЬВЯТУ ВІЙНУ.

Російський цар є не лише пануючим над російською державою, але й над православною церквою в Росії (і в Америці у Злучених Державах!!). Тоюсамою рукою підписує присуди смерти яко цар-самодержець і розпорядки „сьвятейшого синода", яко зверхник православної церкви в Росії.

Отже тепер, як доносять ґазети, цар яко голова синода підписав розпорядок того синода, в котрім проголосив сьвяту війну проти Австро-Угорщини і Німеччини. Ту сьвяту війну мають тепер голосити православні попи по всіх церквах в Росії, а полководці усім жовнірам, що знаходять ся у воєннім поході проти Австро-Угорщини і Німеччини.

Сим проголошенєм сьвятої війни цар задивує цілий сьвіт, бо хто сподівав ся, аби в 20-тім столїтю держава, котра зове себе культурною, проголошувала сьвяту війну. І до того се не є сьвята війна наприклад християн проти магометан або магометан проти християн, лише — християн проти християн. У царя, голови православної церкви цілої Росії: проливати християнську кров і вбивати християн, а навіть убивати безборонних жінок і дїтий — се сьвяте діло.

Навіть Татарам-воякам, яких цар вислав до Галичини на нашу землю, скажуть російські офіцири так: „Слухайте! Цар-батюшка, голова православної церкви в Росії проголосив сьвяту війну проти Австрії, тож тяміть, що як вбиваєте, то робите сьвяте діло.

Се сьвяте діло нїби має вести не лише до вбиваня, але також і до навертаня галицьких греко-католиків на царське православє, а місіонарами при навертаню мають бути... Татари.

* * *

Але ще иншу має ціль сьвята війна. Як згадано з початку, мають її проповідувати також усі православні попи по церквах цілої Росії. Таке проповідуване звичайно має на меті, щоби ціле населене спонукати, аби вхопило оружє в руки проти неприятеля.

Одначе з гори можемо знати, що се не буде бунтоване людий по церквах проти Німеччини або Австрії, лише проти внутрішного „ворога". Сим „ворогом" є революціонери та „інородци" (значить, всї не-Москалї). До тих „інородців" зачислять ся передвсім Поляків, жидів, Українців, Фінляндців. Отже попи безперечно будуть проти них голосити сьвяту війну; будуть взивати чорні сотні, щоби били „внутрішного ворога".

Ось доносять вісти з Росії, що в останних днях арештовано в Росії 200.000 „підданих". Се безперечно революціонери. Але видно, що царський уряд чуєть ся вже безсильний супроти революційного руху і тому попи мають проти них голосити „сьвяту війну" та творити чорні сотні. Попи без сумніву послухають царського приказу, бо вони в Росії сповняють поліційну службу і тоді зачнуть ся погроми проти революціонерів та „інородців", між ними і проти Українців.

Лише таких наслідків можна сподівати ся з голошеня „сьвятої війни" по церквах в Росії, бож до армії всї чорні сотні не пійдуть тому, що вони анї не вміють воювати анї нема для них оружя ні офіцирів. Вміють вони тільки уладжувати погроми.

Сї чорні наміри царя і його уряду можуть не вдати ся тільки тоді, як невдоволенє серед мас в Росії обійме як найширші круги.

ЦАР-РЕФОРМАТОР.

Такого реформатора як російський цар то пошукати. Він реформує все і підчас війни і підчас мира, з тою тільки ріжницею, що підчас мира реформує взад, а підчас війни вперед. Иншими словами можна сказати, що підчас мира воює зі своїми „підданими", а підчас війни мирить ся з ними.

Пригадаймо собі бодай події з останних літ. По російсько-японській війнї і по революції в Росії цар зараз скористав з мира і зачав війну зі своїми „підданими". Посипав ся замах за замахом на державну думу. Послів замикано до вязниці. Дальше виконав цар замах на конституційні ґарантії, які дав 30. жовтня 1905. р. Зніс вольности, які дав Фінляндії; обмежив права державної думи і т. д. Зноваж населенє держави безвпинно і то щораз гірше катував та мучив його уряд і дійшло до того, що навіть провідник октябристів (московської угодової правно-державної партії), а давнїйший голова державної думи Ґучков грозив урядови на з'їзді своєї партії — революцією.

Та „війна з підданими" щораз кріпшала, аж настала війна з Австрією і Німеччиною. Вона принесла зворот. Цар зачав тепер мирити ся зі своїми „підданими" та обіцювати їм великі реформи. Насамперед з тими обіцянками, як звісно, звернув ся до Поляків і жидів. Потім до всїх народів в Австрії. Останні вісти доносять, що головний командант російської армії великий князь Микола Миколаєвич видав в імени царя до 9-ти народів Австрії, отже й до українського відозву в їх рідних мовах, га, що в тій відозві обіцює їм свободу віри і розвитку національних ідей.

Не знати тільки, в якій мові звернув ся царський повновласник до Українців. Здаєть ся, що не в їх рідній, а в московській і певно обіцює їм, що позволить розвивати „общерусскі ідеї".

Вже сама така обітниця царя чи його повновласника має вартість тільки підчас війни, але коли вона ще й до наших братів є з „общерусским" додатком, то вона викличе якраз противний наслідок ніж обіцюючі собі того бажали.

Ще одної реформи цар докопав. Позволив робити нові прапори, на яких буде зображений цар серед московського народа. Се має бути реформа для Москалів. Значить, що нібито цар зблизив ся до „свого" народа. Не може зблизити ся живий, бо не знає чи живий вернув би ся назад до своєї палати, то бодай зблизить ся на полотні...

Се „зближенє до народа на полотні" увільнило царя і від виправи на поле війни, бо нові прапори дістане також російська армія.

Одним словом — цар-реформатор і то не абиякий, бо подвійний: мировий і воєнний. Ріжниця між тими двома реформаторськими напрямами царя є та, що підчас мира свої реформи взад — переводить в діло, а підчас війни реформи дає „інородческим" поневоленим народам — на папери, а московському — на полотні.

Вол. Л—ий.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

До нашої редакції прислало кількох читачів „Свободи" листи (які одержали вони від родини з Галичини), щоби ми з тих листів вибрали цікавійші вісти та подали в часописи. Всїх тих листів одержали ми 9 і подаємо з них отсї цікавійші вісти:

1) З Лисятич, стрийського повіта, дня 18. серпня, 1914. (до П. К. в Ню Йорку). „У нас в селї смуток був. Позабирали богато до війска, а декотрі наші Соколи пійшли зі своєї охоти. Таких є 15, а між ними і кьсьондзів син (Пеленський — замітка Ред.). Ідуть самі — весело і охочо, бо хотять освободити нашу дорогу Україну з московських рук. Всїх тих наших Січових Стрільців є з 8.000 люда з цілого краю Галичини. У нас по хатах стоять тепер жовніри. На нашім обістю є 34."

2) (В листі не подано місцевости анї дати, лиш підпис). „Приходить велика хвиля, вибила слушна година! Здіймасть ся пожежа війни, в якій тріснуть кайдани, що давили поневолені народи. В тій пожежі кусть ся будучність України. Настав день нашого воскресеня. В сей час український нарід кличе синів своїх до бою за волю України. Головна Українська Рада видала приказ до збруї. На той клич тисячі наших молодців з кождого повіту хапаєсь за збрую. Кождий, кого лиш не покликали до армії, записуєсь до Українських Січових Стрільців. Дотепер вже є більше як 10.000 наших добровольців. Від нас вже тиждень як пійшло 19 добровольців і знов нові записують ся. Кождий іде з охотою і з запалом та з надією, що мусить розбити того проклятого ворога, котрий нас тисне сотки літ. Не маєш понятя, з яким запалом ідуть наші на війну. — **Михайло Данилишин.**

3) З Косова, 9. серпня. (до С. Д. в Ню Йорку). „Доносимо Тобі сумну вість з дому і з цілого краю. У нас дома тепер дуже сумно, бо Твої два братя пійшли край боронити. Покликано всїх, що належать до військової звязи аж до 42-ого року житя. Тих, що асентеровані сего лїта, також покликано, а чути, що будуть асентерувати від 18 лїт. Люди кажуть, що як би Тебе відтам вісилали, то аби-сь ся не спирав".

4) З Пристани, жовківського пов., 13 серпня. (До Д. Б. у Філядельфії): „Ми вже скінчили жниво, але ще всьо на поли, бо нема чим привезти до дому, бо поїхали кіньми на „форшпани". Поїхав також і наш Гриць кіньми Задовського. Роман пійшов до війска. Позабирали всїх хлопів, котрі належать до війска. Хлопи зістались тільки старі. Отже лиш вони працюють та баби і дївки. Заробити нема де; також не мож нічого ніде продати. От таке наше поводженє".

(Присилаючи сей лист до нас, додає п. Д. Б., що Гриць, котрого взяли військові власти за фірмана, слабий на ногу, але і кривого взяли.

З того видно, що австрійські військові власти старали ся зі східної Галичини забрати як найбільше мущин, аби опісля Москалї не мали від них помочи при всяких своїх роботах по занятю східної Галичини. — Ред.).

5) З Денисова, тернопільського повіта, дня 10. серпня. (До І. Д. в Ірвінґтон, Н. Дж.) Пише 18-лїтний брат: „Старший брат (29-лїтний) пійшов до війска. Покликано всїх резервістів і рекрутів. Фіри їдуть 13. серпня на військовий „форшпан".

6) П. С. Ц. з Кортні, Па., доносить нам, що одержав лист (не подає місцевости анї дати), в якім його батько нарікає, що австрійська жандармерія (були се Поляки) при покликуваню резервістів обходила ся в нелюдський спосіб. Не давали навіть жінкам і дїтям розпращати ся з покликаними їх мужами і батьками.

7) З Дмитрович, мостиського повіта, дня 14. серпня. (До С. Б. в Ніяґара Фолс, Н. Й.): „Певно знаєте, що наш цісар провадить війну зі Сербами і з Москалями. З нашого села пійшло на війну 70 хлопів до 42-ого року житя і забрали також 44 пари коний з возами і тепер мало хто має коні. Наші бють Серба і Москаля, що ся вліз. З Москалями провадить також війну і Прус. Маємо надію, що наш цісар війну виграє і від Москаля забере край. Кьсьондзи, кацапи посилають мапи до Москаля і їх ловлять і розстрілюють!

8) Із Задвіря, перемишлянського повіта, дня 19. серпня. (До І. К. в Шікаґо, Іл.) „Тепер такий страх з війною в цілім краю, що ми як на гіляці висимо. Богато Москалів злапало наше війско і дуже пакують війско до границї. Який то страх, най Бог боронить. З Радехова і з Камінки струмилової то жидівки з дїтьми фірами їдуть щодень до Глинян. Втікають, бо Москалї нападають. Всього відрікають ся і з дїтьми та з бебехами втікають. Вже 300 кьсьондзів кацапських шандарі забрали до арешту, а потім їх постріляють, бо з Москалем знали ся і мали московські папери. З Куткора (золочівський повіт — Ред.) взяли ксендза і їмосць (атеї Монцібович — Ред.). Асекурації я не заплатила, бо не було де взяти, бо ніхто тепер не позичить. В нас тепер жнуть вівси і я завтра їду до свого вівса".

9) З Кутів, коло Олеська, золочівського повіта, дня 6-ого серпня (До Н. Ш. в Торонто, Онт., Канада, пише жінка до мужа): „Уже до краю не маєш чого їхати, уже Галичина не є наша. Бери Ти мене до Канади, бо тут велика біда. Для дитини нема де дістати молока; збіжа нема чим звезти. А і так збіже знищене, бо передтим наше війско переходило, а тепер російське. Коби-сь заглянув тепер до краю, то би-сь зі страху умер. Ми тепер не їмо хлїба анї страви, тілько живемо травою і водою. Уже нам не треба і війни, бо ми і так загибаємо. Тату, змилуй ся і забери мене з дитиною до Канади. Пішли „шифкарту" або гроші, бо ми гинемо з голоду. Російське війско іде як день так ніч, десь туди до Львова. До краю не маєш чого спішити-сь, хиба би Тебе відпровадили примусом, то трудно".

* * *

Замітка від Редакції. Ті листи, як бачать наші читачі з дат, походять з днів від 6-ого до 19. серпня, значить, коли ще Москалї зачинали займати східну Галичину. Від того часу положенє значно змінило ся, бо Москалї заняли вже цілу східну Галичину і часть Буковини. З теперішньої хвилї листи були би для нас ще цікавійші. Сї листи, з яких ми подали цікавійші виїмки, представляють нам тільки настрій в початках війни проти Росії. Видимо з них, що хоч жнива були красні, то мало з них пожитку, бо війна забрала робучі руки, а також коні і вози забрано зі сіл на воєнний терен. Крім того війско австрійське і московське витолочило збіже (се особливо в граничних повітах, де вже не стало часу зібрати збіже з поля, бо скоро зачали ся граничні напади обох війск). Крім того безнеречно забрано для війска на харч худобу, а для коний пашу. Що лишило ся, то тепер забирають Москалї.

З уваги на все те певна річ, що в Галичині вже є голод, а ще більший буде по війнї.

З другої сторони дуже відрадна проява, що мимо тих воєнних злиднів, був серед наших братів в Галичині запал до боротьби проти царської неволї, щоби визволити із сеї неволї наших братів, з російської України. Як пишуть в тих листах, вже було коло Спаса до 10.000 Січових Стрільців, а безнеречно, що се число ще збільшило ся.

ДО СОНЦЯ ВОЛІ.

Чорні прапори над нами віють,
хоч ми до сонця ідемо,
і чорні хмари слонять надію,
але ми долю найдемо.

Хоч чорні хмари, хоч чорні круки
закриють небо собою,
стиснувшись кріпко, дружно за руки,
пійдемо разом до бою.

Падати-мемо, гаснути-мемо,
а шлях наш буде у крові.
Вже ми ту долю, братя, найдемо
тай ті прапори багрові.

Омелян Карашкевич, Січовий стрілець.
(„Діло" з 14. серпня с. р.).

ГОЛОДНИЙ.

Раз голодний циганчук
Положив ся спати,
Тай приснило ся, що борщ
Поставила мати.

Всї до миски і їдять
А він анї трошки,
Анї разу не сербне,
Бо не має ложки.

„Почекайте! — каже він, —
Вже я раз спіймав ся,
Але більше не дурний,
Щоб без ложки клав ся."

За холяву ложку ткнув
І так положив ся.
Та щож з того? коли борщ
Вдруге не приснив ся.

Богдан Л.

Із споминів з російсько-японської війни.

Славний російський письменник Вересаєв, котрий брав участь в російсько-японській війні перед 10 роками яко лікар, описав опісля свої спомини з тої війни в книжці п. з. „Спомини з російсько-японської війни“. В тій книжці між иншим є такі згадки:

Начальний лікар одного лазарету всі гроші, що вплпвали на санітарні цілі, ховав до своєї кишені, щоби не попали в руки ворога. Як прийшло до бою, тоді лікар приказав тому відділови, що віз касу, щоби під ніякою умовою не уступав ся з загроженого місця, яке йому визначили. Розуміє ся, що Японці здобули касу, яка на їх здивоване певно була порожна, але начальний лікар міг донести своїй команді, що касу взяв неприятель. З тих самих причин казали офіцири інтендантури занадто вчасно палити магазини, наражаючи військо на голод і брак амуниції. Всі в Росії уважають війну за добру нагоду зботатити ся.

Або така пригода: Одної ночи, як Москалі предвиджували напад ворога і тому все було приготоване до відпору неприятеля, почали нараз передні сторожі давати пальбу. В одній хвили почав ся в таборі великий рух, ординанси літають на всі сторони, начальний командант просить о нову підмогу, бо довго не зможе держати ся, вкінци починає ся „відворот в найбільшім порядку“. Вересаєв, що їхав у санітарнім таборі, дивує ся, що нема ані одного раненого. Загадка скоро виясниила ся. Передна сторожа почула шелест, який робили дикі свині, що чередами переходять по сибірських степах, взяла сей шелест за тупіт ворожої кінноти, розпочала пальбу з кріса і заалярмувала цілий табор. Про цілу сю історію пійшла до царя така депеша: „В ночи на 25 грудня зачали Японці безпокоїти фронт нашої боєвої лінії. Завчасу відкриті нашими передними сторожами зістали приняті карабіновим і гарматним огнем і подали ся по короткій перепалці. Ми мали 3 убитих і 18 ранених“.

Війни в трох останних столітях.

Обчислено, що від 1618 року аж до 1905, то є від 30-літної де російсько-японської війни було 1700 воєнних стріч, а саме: 1044 боїв на суши, 122 на морю, 490 облог і 44 здач. Найдовше тягнула ся війна Венеції з Туреччиною, бо від 1644 до 1699 року, а найкоротше війна 1849 року між Карлом Альбертом і Австрією, яку Радецький рішив в протягу днів. Найбільше боїв звела за сих три століття Франція, бо аж 1079, в тім 652 боїв на суши, 63 на морю, 322 облоги і 42 капітуляції. Значить, що на сто воєнних стріч 63 припадає на Францію. У всіх тих випадках Франція побідила 584 рази, а була побіджена 195 разів. Прусия і Англія віднесли побіду 72 рази на сто, Австрія 42 на сто, Еспанія 36 на сто.

Франція вела від 1600 р. війну з 15 державами; з Австрією била ся 262 рази, з того 196 разів без щастя. Англію побідила Франція 120 разів, але Англія Францію набила 155 разів. У війнах з Еспанією мала Франція 113 побід, а 45 поражень, з Голяндією 85 побід і 63 пораженя. З Німеччиною вела Франція 8 війн, в яких було 307 воєнних стріч. З того Франція виграла 152 рази, а програла 155 разів.

Найдовша була облога міста Гібральтар. Його облягали Англійці від 1779 до 1782 р., разом 1.167 днів. По нім найдовше держало ся обсаджене еспанськими й англійськими військами місто Кадікс, а саме від 1810—1812 р., разом 933 дни. Севастопіль тримав ся 346 днів, Порт-Артур 211 днів. Кандія, яку в 1669 р. 20 тисяч Венеціян боронило проти 130 тисяч Турків, ставила опір 228 днів.

Під Мукденом згинуло на 624 тисяч воюючих 138 тисяч, під Бородіном на 246 тисяч згинуло 80 тисяч, під Ватерльо на 192 тисяч згинуло 45 тисяч, під Липском на 290 тисяч згинуло 63 тисячі. Під Дрезном на 300 тисяч упало 50 тисяч, під Плєвною на 163 тисячі 50 тисяч, під Мукденом на 148 тисяч 46 тисяч, під Сольферіно полягло 39 тисяч на 237 тисяч воюючих.

Війна і приватна власність.

На підставі міжнародного права може побідний неприятель в часі війни взяти лише публичний маєток.

Воєнна власть опановує передівсім річи неприятеля, що придають ся до веденя війни, отже: оруже, публичні магазини і засоби, воєнну касу; бо воєнна власть має право забирати від неприятеля те все, чим він провадить війну і ставить опір. Вона розпоряджує дальше публичними будинками, забирає грошеві приходи всякого рода і обіймає під свій заряд публичні каси, бо се все служить до приборканя противника і примушеня його до заключеня мира.

Міжнародне право приказує побідникови шанувати приватну власність. Се відносить ся також до грунтової власности. Приватні добра монарха може неприятель забрати лиш тоді, як вони належать до монарха яко до зверхника держави. Приватна земельна власність може бути нарушена лиш тимчасово, доки того вимагає конечність. Як та конечність мине, тоді та приватна власність повертає до властителя.

Средства поживи, яких військо потребує в занятім краю, мусить воно купувати і платити за них готівкою. Давна засада, що „війна повинна сама себе живити“, що отже війська в краю неприятеля можуть жити коштом спокійних мешканців, противить ся новочасному міжнародному праву. Як населене занятого простору не хоче достарчити побідникови конечної поживи, тоді може армія добути ту поживу силою, але лиш за винагородженєм.

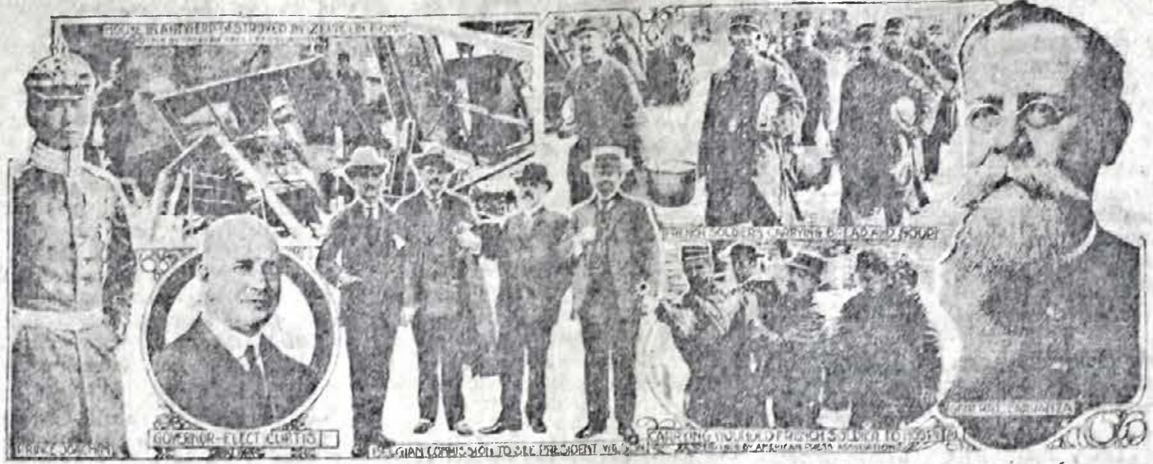
Забирати воєнну добичу в часі війни на суши є лише виїмково дозволене. Яко воєнну добичу можна забрати лиш зброю і коні неприятеля, бо ті річи служать до воєнних цілий. Зато є противно постановам міжнародного права забирати від неприятеля гроші і вартісні річи. Але як жовнір має при собі більші грошеві суми, то можна їх уважати не як приватну власність але як воєнні запаси і яко такі може їх побідник забрати.

Воєнним бранцям треба також лишити їх приватну власність.

Річи знайдені при тім, що поляг в бою, може побідник задержати лиш так довго, доки не віднайде ся його правний спадкоємець.

В кождім випадку забирати воєнну добичу можуть лише воєнні власти. „Мародерство“ злодіїв, що закрадають ся на побоєвище, уважає міжнародне право за тяжкий злочин.

З ТИЖНЯ.

Війна в Европі тягнеть ся далі, а кожда з воюючих сторін приписує собі великі побіди. Страти по обох сторонах є незвичайно діймаючі: всі шпиталі переповнені раненими, а в деяких случаях ранені мусять ждати по кільканайцять годин нім дістануть ся під опіку лікарів і шпитальних доглядачок. Воєнний фронт у Франції займає просторонь понад 100 миль, а завзяті битви ведуть ся головно зпоза земельних валів і виконаних на борзі шанців. Князь Йоахим, наймолодший син цісаря Вільгельма, зістав ранений в ногу відломком шрапнеля. — Оклей Н. Куртіс зістав вибраний демократами ґовернором стейту Мейн. — Генерал Каранца оповістив, що не буде кандидувати на провізоричного президента Мексика.

МЕСТЬ.*)

„Гей! Є там хто?... Втворіть ту кучу
І вилізайте з берлоги!
Бо — до сто — сот! Я вам розтручу
Й розмечу ту нору борсучу!
Втворяйте! — най не трачу слів!

Позакладало?... Хлопці живо!
Багнет, то ключ до всяких брам!“
Трах... трах... вже в хаті. Буде живо!
„Газдине! Хліба став, мясиво.
Внеси вина барилку нам!“

„Панове, ласки! Я забула,
Як мясо їсть ся, а вина,
То, щоби так здорова була,
Щоб я весь дім перевернула,
Краплина, чи знайдесь одна?“

„Брехливий нарід. Не боїть ся
Гнївити Бога. Гей! Беріть
Її на спит!“
„Змилосердіть ся,
Панове вої! Ось дивіть ся,
Недужа мати, син. — пустіть!“

„Пустити? Підожди немного.
Ми випустимо з тебе дух.
А що? Нечє?... Кажи, небого.
Де хліб, вино? Бо з тїла твого
Ми зробимо один памнух!“

„Панове, ласки! Я сховала
Для мами трохи дичини.
Вона так тяжко хорувала,
Дивіть ся, з сил цілком опала.
Дивіть ся! Вин також сини!

„Подумайте, що рідна мати
Благає їсти, а у вас
Нема нїщо, щоб їй подати —
О! сто раз лучше є сконати,
Як мучитись в сей песій час...“

„Казане?... Тут не є сьвятиня,
А ти не піп, не віри ми.
Таж то село, а не пустиня,
Тож ти в тій хаті господиня,
Конечно ти нас угости.“

І випускають з рук побиту,
Розхрістану, бліду, мов мрець.
Закинула на себе свиту,
Підняла голов гордовиту
І вільно сходить в погребець.

За хвилю вийшла. Під пахою
Колач, в лівій руці держить
Козли завуджене: правою
Підержує над головою
Вино у збанку. Вся горить.

„Ось вам вечера, люди добрі.
Що маю, то і подаю.
Сїдайте, лицарі хоробрі,
І поживайте! Будьте добрі,
Простіть неслухняність мою.

„Тепер такі часи погані,
Така непевність, вічний страх,
Ми сидимо, як на вулькані,
Тревожать нас драбуги пяні...
Простіть!... Ось вам вино в чарках!“

Піднесла вождови. Зпід лоба
Вовлив у неї зір, глянить.
„Газда повинен перший хроба
Залити. Військо не худоба,
Ветанови не будем ломить!

Газдине — перша пий! Чорт знає,
Яке ти нам даєш вино...“
Взяла... здригнулась... мов не знає,
Що з чаркою зробити має...
Вшилила зір мутний в вікно.

Як той орел, що серед бурі
Повисне в хмарах, так вона
Руїни видить скрізь понурі,
І клуби диму, темно-бурі,
І всьо, що впїла війна. —

І кличе: „Пю за вашу славу,
За вашу молодецьку честь,
Та ще я пю за ту кервавуу
З вдїчним ворогом розправу,
За сльози, кривду і — за месть!“

До уст піднесла — проковтнула,
І чарка з рук до рук біжить.
Усї хвалить, що добра була,
Та ще та чарка не вернула,
Як вожд-ривасть ся, кричить:

„Не пийте більше, люди, пробі!
Та відьма потроїла нас.
Палить мене, палить в утробі,
Огонь пекольний чую в собі,
Ратуйте, люди, поки час!“

„Ха-ха! Ха-ха! Знітано, пане!
Не сериїте ся — даремний гнів.
Хто вип'є ся тим вином — не встане,
Як завтра сонце в хату гляне,
Побачить в ній самих мерців.

Ось вам той пир! Ось вам заплата
За мій жіночий сором, честь,
За мужа смерть, за кривди брата!
Се жертва угостила ката —
Ха-ха! Ха-ха! Солодка месть!

Беріть мене! Беріть на муки!
Рубайте тіло — все одно!
Ой — чуєте? Вже крачуть круки,
Вже з ліса злазять ся звірюки
Вже біла смерть глядить в вікно...

Всї ми помремо! Всї помремо!
На завтра тут — при трупі труп,
Посеред мук копати мемо,
Й прокліп з собою заберемо —
Ось ваше живо, ось ваш луп!“

Б. Лепкий.

*) Перед кількома днями (се мало місце на початку минулого року. — Ред. „Свободи“) читав я в часописях про страшну честь Альбанки на сербській воєнній ватазі. Не маючи під рукою того опису, щоби переложити на нашу мову, подаю зміст у власній віршованій формі.

ДОПИСИ

З CLEVELAND, O.

Велике всенароднє віче.

В нашій місцевости відбуло ся дня 6. вересня с. р. велике віче. Отворив його о 3-тій годині о. Добротвор і по привитаню зібраних вияснив ціль сих зборів. На предсїдателя покликав о. Макара, а на секретарів пп. Тритяка і Клима.

О. Макар, подякувавши за вибір, уділив голосу о. Добротворови, котрий в своїй річевій промові оповів коротко історію українського народу від найдавнійших часів до нинїшних днів, а також пояснив причину теперішної війни.

По нім забрав голос о. Макар, котрий в горячій промові обяснив всї російські відносини до нашого українського народу і відчитав свій лист, одержаний з краю з поля битви, в котрім є сказане, що наші стрілецькі полки зорганізувались і вийшли на поле битви. Дальше піднїс гадку заснованя Народного Боєвого Фонду і обяснив його ціль. Вкінци завзивав весь народ, аби взяв участь в тяжкій працї, яка тепер отвирає ся для нас.

Третий з ряду забрав голос товариш Маланчук, котрий гаяьбив управу польської шляхти в Австрії і обяснив її наслідки, які випали на некористь держави, а се тому, що польська шляхта позволила розвивати ся москвофілам, котрі є тепер найбільшою перепоною держави. А також, як і його попередник, заохочував всїх до спільної працї. Дальше подав до відома тим, котрі вірять в царську ласку, що будуть мати спромогу побачити „доброту“ сего цари на сцені, як цар давав конституцію для підданих, котру відограє новозаснований аматорський кружок в Клівленді.

По сїм приступлено до резолюцій, які зістали одноголосно ухвалені. Ось ті резолюції:

1. Ухвалюємо однодушно віддати честь борцям за самостійну Україну.

2. Висловлюємо своє горяче співчутє для вдів і сиріт, полишавших по наших борцях, котрі згинули за вільну самостійну Україну.

3. Протестуємо перед цілим культурним сьвітом проти сього, що свободолюбні Англійці і Французи дали ся втягнути до війни, даючи поміч варварській Росії.

4. Уважаємо конечним оснувати відповідний комітет до збираня жертв на Народний Боєвий Фонд.

5. Висловлюємо бажанє, щоб в як найкоротшім часі прийшло до перебудови Европи, підчас якої наш український нарід має дістати повну самоуправу.

6. Для президента Злучених Держав п. Вудрова Вілсона висказуємо щиру подяку за його працю, котрою старав ся недопустити до розливу крови.

7. Коли заавиже ся в Америці головна Народна Рада, то висловлюємо бажанє, щоби наш центральний комітет в Клівленд, Огайо, входив до сеї Народної Ради.

8. Вкінци желаємо всї в як найкоротшім часї цілковитого погрому Паретови.

По відчитаню і ухвалені резолюцій приступлено до збираня добровільних складок на Народний Боєвий Фонд. Більшими і меньшими жертвами зібрано на сю ціль разом 60 доларів.

До центрального Комітету входять слідуючі особи: о. Макар, о. Добротвор, пп. Четін, Маланчук і Сенчина.

о. С. Макар, предс.; Тритяк і Клим, секретарі віча.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА.

Українки! Ми є силою, котра становить половину українського населення. Коли наші мужі, батьки і брати віддають за свою вітцину все, що їм найдорожче, кров і житє, — ми також не повинні сидіти із заложеними руками і чекати на те, що нам доля принесе. Нас природа призначила до инших цілий; не дала нам на стільки сили і енергії, щоби з оружєм в руках стати проти свого ворога на поли борби. Однак ми женщини не повинні лишати ся позаду. Ми повинні по можности бодай малими жертвами причинити ся до визволеня Неньки України.

Нині, коли та війна найстрашнійша, якої не памятає історія, вимагає жертв не тільки в людях але і в матеріяльних средствах і то дуже великих, то ми Українки повинні брати примір з других жінок, як Польок і инших, котрі не тільки гроші складають, але і свої дорогоцінности віддають на боєвий фонд.

Ми не потребуємо віддавати аж своїх дорогоцінностий, але бодай маленькими лептами причинити ся до так важної справи і тим поміч поневоленій вітчині, а тими маленькими жертвами піднесемо також духа в наших героїв, що наставляють свої груди на багнети, щоби тільки визволити нас зпід ярма, яке вже сотки літ двигаємо.

То, що ми нині жертвуємо, є неначе крапля води в мори супроти тих жертв, які приносять наші родимці там в рідній краю.

Але памятаймо на те, що з тих дрібних крапель може зібрати ся велике море, котре затопить нашу недолю, а принесе нам свободу!

Гляньмо на хвильку у наш рідний край! Там віддали наші земляки на жертвенник народний все, що їм було найдорожше: своїх мужів, батьків, братів і синів. То що для нас значить той гріш, котрий ми кинемо на народну ціль. Подумайте, кільком то вдів, сиріт і калік ми можемо тим грошем запомогти, а також кількох то гроший треба на хліб і на оруже для наших братів-борців, котрі взяли собі за обовязок визволити з кайдан Неньку Україну. Ми повинні сповнити свій сьвятий обовязок і складати жертви на Боєвий Фонд. Тими жертвами прийдемо їм з помочию до освободженя поневоленої Неньки України.

Катерина Маланчукова
з Клівленд, Огайо.

ОСТОРОГА.

З причини, що деякі люди ширять брехливі вісти між народом, що наше Братство, від 135, бере участь в їх роботі, є моїм обовязком слідуюче заявити: Члени, котрі беруть участь в органїзованю незалежного союзу, не є членами від. 135. Від. 135 не має нїщо спільного з роботою, котра проваджть ся в Реймі. Взиваю пп. ініціяторів, щоби поступали чесно, бо инакше ужию імени, відповідного їх роботі.

Никита Джмелик, секр. Бр. сьв. Георгія, від. 135, в Смок Рон, Па.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Отсим подає ся до загального відома Вп. Гол. Урядникам, Делєгатам і Делєгаткам, котрі були на XIII. Гол. Конвенції, що конвенційні фотографії є вже на уконченю і вневдові будуть готові до висилки. Длятого просить ся інтересованих прислати свою докладну адресу до Гол. Рекорд. Секретаря У. Н. Союза в як найкоротшім часї. Адреси просить ся виповнити на понизшій табельці в англійській мові.

Мих. Угорчак,
Гол. Рекорд. Секр. У. Н. Союза,
Р. О. Вох 76, Джерзи Сіти, Н. Дж.

Число Відділу ....

Імя і назвиско ....

....

Число дому і назва улиці (або число почтової банки) ....

Назва місцевости ....

Підпис Гол. Урд., Делєгата або Делєгатки

B225

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN NEWSPAPER
Published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday, at
83 Grand St., Jersey City, N. J
TELEPHONE: 498 JERSEY CITY

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year, for Canada three dollars a year.
Single copy: 3 cts.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3. 1879.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

Оплачувати ґазету треба завсіди з гори

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, коли з гори не було назначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Микола Курцеба.

УРА У БІЙ!

Ура у бій, в похід, вперед!
Остріть шаблї, остріть баґнет,
бо йде семиголовий змій,
бо йде з Москви страшний вампир
здавити нашу волю, мир.
Ура, вперед! Ура, у бій!

Ура, у бій! Габсбурґів стяг
значить нам волї ясний шлях —
значить нам дійсність наших мрій;
здіймайте ся, орли, летіть,
там ясне сонце, ясний сьвіт;
Ура, вперед! Ура, у бій!

За Збруч, за Збруч! В похід, вперед!
У серцях месть, в руках баґнет,
як меч Архангела несіть,
і бийте ворога на смерть,
бо чаша кривд звершилась вщерть
і бийте ворога, січіть!

Що там гарматний нам огень,
нам в стрічу йде воскресний день,
а з лун пожарів, крови рік
встає у сяєві краси
нам сонце волї з небеси,
що нам сьвітити-ме у вік!

(„Нове Слово" з 16. серпня с. р.).

ПРИВІТНІ ТЕЛЕҐРАМИ І ПИСЬМА
НАСПІВШІ НА XIII. ГОЛОВНУ КОНВЕНЦІЮ Р. Н. СОЮЗА.

Телєграми:

Щиро сердечний привіт шлемо Урядникам, Делеґатам і Делеґаткам XIII. Головної Конвенції Р. Н. Союза і желаємо як найкрасших успіхів, подбати про добро українського народа в Америці. — За уряд 204. відділу Р. Н. Союза в Ню Йорку: **І. Жовнір**, преде.; **М. Люлик**, кас.; **А. Ткачук**, секр. фін.

Радьте над добром Руського Народного Союза і всього українського народу в Америці. — **Григорій Литвин**, Бруклин, Н. Й.

Нашому Руському Народному Союзови і всім Делеґатам желаю многая лїта. — **Н. Жарський**, Бруклин, Н. Й.

Згадавши на кров українських дітий, памятайте, що не боротись, а годитись нині нам. Щирий привіт. — **Параскевія Гоменчук**, відділ 229., Скрентон, Па.

Гаразд, Сьвітла Конвенціє Р. Н. Союза! Мудрими ухвалами піднесете орґанізацію до високого степеня на славу українського народу в Америці. Ми духом з Вами. — **Д. Хомин**, **С. Митренко**, Олифант, Па.

Радьте над добром нашої орґанізації, най Бог помагає. — **Братство сьв. О. Николая**, Перт Амбой, Н. Дж.

Панове Делеґати і Делеґатки! Радьте і роздумуйте над добром Р. Н. Союза, нашої славної орґанізації. Головним Урядникам многая лїта, а гайдамакам ганьба. — **Ілько Конїкевич**, член 141. відділу, Літл Фолс, Н. Й.

Витайте, Н. Т. Українцї і Сьвітла Конвенціє! Дбайте щиро про Р. Н. Союз. Раз Українцї, а не Москалї! — **Марія Мацїйовсьна**, членкиня 250. відділу, Н. С. Пітсбурґ, Па.

Всім Панам Делеґатам і Чесним Урядникам Р. Н. Союза слава і честь. Кладіть сильні підвалини під нашу українську твердиню. Не забувайте за наших братів-героїв, котрі кровю здобувають волю України в нашій вітчині. Нехай живе Україна! Погибель варварській Росії! — **К. Кирчів**, Джерзи Сіти, Н. Дж.

Горою Р. Н. Союз! Витайте Чесні Посли XIII. Конвенції Р. Н. Союза! Желаю найкрасшого успіху Делеґатам, а Р. Н. Союзови армію більшу два рази чим московська. — Жичливий **Василь Седляр**, Джерзи Сіти, Н. Дж.

Честь і слава всім Панам Делеґатам Руського Народного Союза. Радьте для добра і слави нашого українського народа. Нехай живе Україна! — **Григорій Вальчук**, руський пекар в Джерзи Сіти, Н. Дж.

Славна XIII. Головна Конвенціє! Фундамент є добрий, а Ви уважайте, з якого матеріялу будуть цеголки, які на нього будете класти. Працюйте всі, щоби був між Вами один дух. Желаю Вам як найкрасшого успіху. — **Андрій Годчак**, Джанставн, Па.

Привіт Сьвітлій XIII. Головній Конвенції Р. Н. Союза, всім Вп. Головним Урядникам і Делеґатам. Радьте над добром нашої дорогої орґанізації, бо у Ваших руках є тепер справа всього нашого українського народа тут в Америці. Желаю Вам многих лїт у Вашій чесній праці для добра українського народа. — З високим поважанєм **Михайло Нїсевич**, член 162. відділу Р. Н. Союза в Скрентон Па.

Щирий привіт Вам, Панове Делеґати! Радьте над нашим добром і нас просьвічайте, бо в просьвітї сила і воля. — **Казимира Сіменович**, **Емілїя Струтинська**, Шікаґо, Ілл.

I wish good success to the Convention. God help Ukraine. — **P. O-Solomic**, Montreal, Quebec, Canada.

Сердечний привіт Делеґатам і Делеґаткам на XIII. Головній Конвенції. Єднайте всіх Українців під один прапор! — **С. Янович**, Шікаґо, Ілл.

Сподїюсь, що Делеґати будуть рішати лише для добра нашого народа і для будучности нашої руської молодїжи. Слава всім! — **Іван Шквір**, секр. 7. відділу Р. Н. Союза в Макаду, Па.

Сьвітлій XIII. Головній Конвенції Р. Н. Союза найкрасших успіхів у нарадах желає — **Український Клюб** у Вест Стамфорд, Конн.

Сьвітла Конвенціє! З нагоди зміни Р. Н. Союза на „Український" — **Укр. Товариство „Січ"**, 282. відділ у Сиракюз, Н. Й., желає як найкрасшого розвою на славу українського народу. Гаразд!

—o—

Письма:

Відень (Австрія), 18. серпня 1914. — Славні Союзовцї! Радьте на пожиток і славу Русинів-Американців, але не забувайте на потреби України в сю важну історичну хвилю. — **Посол Ілія Семака, посол др. Евген Левицький, о. др. Жук, парох церкви св. Варвари, радник Двору Йосиф Каранович, посол др. Евген Олесницький, др. Ю. Олесницький, емеритований генерал З. Павлюк, редактор Ярослав Весоловський, Евген Любарський-Письменний, George Raffalovich, посол др. Кирило Трильовський, Ілія Матеік, М. Троцький, др. Паламар, о. М. Данилович, радник др. Дольницький, др. С. Дольницький.**

Слава Ісусу Христу! Славний XIII. Головний Конвенції. Впов. Головним Урядникам, Братам Делеґатам і Сестрам Делеґаткам засилаю сердечний поздоров і желаю всякого добра при Вашій щирій працї. — **Мих. Войнік**, секр. 5. відділу Р. Н. Союза в Мт. Кармел, П.

Желаю щастя XIII. Головній Конвенції Р. Н. Союза, всім Головним Урядникам і всім Чесним Делеґатам і Делеґаткам. Працюйте в користь Славян. Геть з мадяронами! — **Іван Залега**, преде. 12. відділу Нар. Слов. Сполку в Мт. Кармел, Па.

Сьвітла XIII. Головна Конвенціє Р. Н. Союза, всї Чесні Делеґати і Делеґатки! Працюйте для добра Р. Н. Союза і кріпіть ся духом. Сердечний поздоров засилає — Братство св. Арх. Михаїла, від. 23, в Гометед, Па.: **Юрій Білий**, преде.

Милі во Христї Братя і Сестри! Боже Вам помагай при Вашій тяжкій працї. Желаю Вам всім здоровля і щастя, а нашому дорогому Союзови як найкрасшого розвою. — **Твердий Русин**, член 154. відділу з Дунмор, Па.

Щирі желаня і сердечний привіт засилаю Вам, Панове Делеґати і Панї Делеґатки на XIII. Головну Конвенцію. Радьте над добром Р. Н. Союза і цїлого українського загалу. — **Антонїна Цебак**.

Сьвітла Конвенціє Р. Н. Союза! Гаразд, Панове Урядники і Делеґати! Радьте з успіхом в першій мірі над добром орґанізації, а відтак над добром поневоленого українського народу. Нехай XIII. Головна Конвенція дасть почин до заснованя „Народної Ради" на Американській Руси так, як XII. Гол. Конвенція дала почин до заложеня „Просьвітної Комісії". Всякі ворогованя між орґанізаціями мусять устати, а до позитивної працї найвисша пора брати ся. Я духом з Вами. — **Демко Хомин**, член 3. відділу Р. Н. Союза в Олифант, Па.

Слава Вам, русько-українські Делеґати XIII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза! Радьте над добром нашої славної орґанізації. Слава заступникам американської Руси-України! Радьте, Панове, над просьвітою і школами!

Делеґати, Братя милі,
Час вже пробудитись,
Протягнути тії кости
На сьвіт подивитись.
Давно другі пробудились,
Сьвітло засьвітили,
Давно вони вештають ся
З усієї сили.
Просьвіту свою підняли,
Школи збудували
І в єдности через школи
Сьвітилами стали.
І ми, сини України,
Покажім, що встали,
Знесім всїй прапор високо,
Щоб го всї пізнали.
„Ще не вмерла Україна,
Нї слава нї воля",
Коли в Вас всї Делеґати
Є козацька доля!

Сьвітлій XIII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза шлемо грімке: Слава! — **Відділ 29. Р. Н. Союза** в Гановер, Па.

(Конець буде).

КАЛЄНДАР.

ВЕРЕСЕНЬ.

		Руські сьвята	с.ст.
24	Ч	Теодори александр.	11
25	П	Автонома сьвящмуч.	12
26	С	Корнилія сотн. сьвящмуч.	13
27	Н	**16. по Сош. Воздв. Чесн. Хр.**	**14**
28	П	Никити вмуч.	15
29	В	Евфимії вмуч.	16
30	С	Софії, Віри, Надії і Любови	17

НОВИНКИ.

ГАРНИЙ ПРИКЛАД.

З Рочестер, Н. Й., одержала Адміністрація „Свободи" 5 долярів на Фонд Визволеня України від п. Андрія Войчишина разом з листом, котрий отсе подаємо:

„Дорогі Братя і Сестри! Як Вам відомо, на XIII. Конвенції у Бофало, Н. Й., вибрано Українську Народну Раду, яка видала маніфест до всіх Українців у Злучених Державах із зазивом до нас всіх складати жертви на Фонд Визволеня України. Тож, Братя Українцї і Сестри Українки, коли лежить нам на серци доля визволеня самостійної України, то анї один не сьміємо пожалувати гроша на фонд визволеня наших Братів анї з варварського царату, що 260 лїт терплять царський кнут і нагайку. Спішімо, Братя і Сестри, з жертвами, бо наші Братя в старім краю віддали все своє добро і станули в рядах та наставляють груди свої, щоби визволити Україну зпід того проклятого царату, а що ми тут не велї станути в ряди і помочи їм, то поможімо бодай грішми. Хотяй би і найбільше вони вимагали, то відмовити не сьміємо, бо як би ми відмовили нашим Братям помочи в теперішний, так важній хвили, то се був би встид для нас яко нації. Історія нас осудила би. Братя і Сестри, не жалуймо гроша для нашої Вітчини на Фонд Визволеня України, а всї як один даймо поміч рідному краєви, а на погибель царатови і його посіпакам. Може Бог дасть, що вдарить послїдна година для самодержавної Росії.

Від себе висилаю 5 долярів на Фонд Визволеня України. Дай, Боже, щоби за моїм приміром пішли всї Українцї і Українки як один. Я простий мужик і працюю не легко, але на народні цїли нїколи не жалую, а ще на таку як ся, на справу цїлої нашої Вітчини. Дай, Боже, щоби так було, як ми собі зичимо. Ще не вмерла Україна!

Рочестер, Н. Й., дня 19. вересня, 1914.

Андрій Войчишин.

—o—

СЕРБСЬКІ ЗВІРСТВА.

Як доносять вісти з Австрії, Серби допускають ся нечуваних звірств і цїлком не зважають на міжнародне право. Стверджено, що населенє підбурили сербські власти. Команда австро-угорських війск запорядила в сїй справі слїдство, котре доси ствердило такі факти: Коло Шабацу найдено богато разів тіла наших жовнірів змасакровані. Одного поручника найдено з розпореним животом, одного жовніра з виколеними очима; в очні ями вложили йому ґузики від мундура; одного жовніра найдено повішеного без голови і рук, котрі відтято. Мешканцї Шабацу й околиці стріляли на австрійські війска переважно з заду, головно на офіцирів і на малі відділи. Коли Шабац був уже в австрійських руках, мешканцї його ще безнастанно стріляли до австрійських жовнірів з вікон мешкань. З одної фабрики в Шабацї стріляли до австрійських жовнірів навіть з фабричного комина. Сю фабрику спалено. Коло Мішар зловлено кількох мешканців, що стріляли на австрійські переходячі тамтуди війска. Один поручник, до котрого приведено бранців, з людяности увільнив одну вагітну жінку. Жінка ся, відійшовши, добула револьвера і застрілила поручника з заду. Коло Пекеріш Серби вивісили білу хоругов., Командант австрійського відділу приказав здержати пальбу і наблизив ся до Сербів, але вони з віддали 300 метрів почали стріляти. Сербські війска з особливим замилуванєм стріляють до санітарних відділів. Одну санітарну патрулю з раненими, котра везла також одного раненого полковника, вистріляли зовсім. Навіть сербські діти беруть участь в сих жорстокостях.

—o—

І НІМЕЦЬКІ КОНІ БУНТУЮТЬ СЯ ПРОТИ НЕВОЛЇ.

З Парижа доносять, що французькі жовніри не можуть уживати нїмецьких коний, які здобули в битві над Марною, бо ті конї не хотять слухати французької команди. Зноваж французькі їздцї не хотять піддавати ся волї коний і не хотять командувати по нїмецьки. З уваги на те не могло прийти до порозуміня між нїмецькими кіньми і французькими жовнірами і через те французьке правительство продало конї селянам по пересічній цїнї $20 за штуку. Хто на кого буде мати більший вплив, чи Француз на коня, чи кінь на Француза, то ще покажеть ся, але здаєть ся, що остаточно мудрійший уступить дурнійшому.

—o—

ПРАЧКА-ЖОВНІР.

З Парижа доносять: Поміж раненими, яких привезено з поля битви, є одна молода прачка в жовнірськім уніформі. Прачка записала ся до війска яко охотник і брала участь у війнї; її пол відкрито доперва, коли зранила її куля. В битві відзначала ся такою відвагою, що офіцир вважав за відповідне похвалити її перед жовнірами.

—o—

РОСІЯ КУПУЄ КОРАБЕЛЬ ДО ЛОМАНЯ ЛЕДУ В АРХАНГЕЛЬСЬКУ.

Форт Виліям, Онт. (Канада). Російське правительство купило в Порт Артур судно до ломаня леду, Й. Т. Горн. Судно сейчас від'їде до Монтреалю і переправить ся через Атлянтик. Як догадують ся, російське правительство має намір ужити його до розбиваня леду через зиму в порті Архангельськ від Північного Ледоватого Океану. Сей порт буде становити сего року для Росії велику вартість, бо Німеччина через свій канал в Кіль удержує власть на Балтійськім мори.

—o—

БОГАТО КАНАДІЙСЬКИХ ОХОТНИКІВ ВЕРТАЄТЬ СЯ ДОМІВ.

З Валькартієр (Канада) доносять: Много охотників, що перебувають тепер в Валькартієр, готових до від'їзду на війну в Европі, відсилають ся назад до дому, бо комісія находить їх нездібними фізично до воєнної служби. Дня 9. с. м. вечер додатково появило ся у списі тих, що мають від'їхати назад, пятьдесять один імен таких охотників, що не будуть могли відїхати з причини протестів родичів та жінок. Щодня напливає много скарг на мужів, що покинули жінок або синів, а бо що записали ся без дозволу родичів. Таких будеть ся відсилати домів.

—o—

ТАКОЖ ОБОРОНЕЦЬ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.

Із Сен-Мальо, у Франції, доносять: Є тут много ранених французьких жовнірів. Доми перемінено в шпиталї. Поміж раненими є велике число жовнірів з Альжиру, яких називають „Туркос". Один з жовнірів привіз зі собою в торбі відрубану голову Німця і сердив ся, коли голову в него відібрано. Жовнір вважав людську голову за найцїннійшу памятку у сьвітї і французькі власти мусїли дати йому иншу відповідну нагороду, аби його заспокоїти.

—o—

ДИВО, ЯК СКОРО БУДУЮТЬ НІМЦЇ МОСТИ.

Кореспондент нїмецької ґазети „Фоссіше Цайтунґ", яка виходить в Берлїнї, описує так свої враженя з прогульки на фронт: Ріку Мозу перейшли ми коло Стеней на північ від Верден військовими мостами, які побудували піонїри з таким поспіхом, що армія наслїдника престола майже не спинила ся в погонї за французькою армією, що втікаючи, нищила за собою мости. Просто в голові не може поміститись ся, що вчера відбувала ся тут завзята битва, що уступаюча армія висадила у воздух мости, а нинї ми переходимо через ріку без найменьшої перепони по мостах, що можуть витримати найбільші тягарі.

СПРОСТОВОАНЄ ДРУКАРСЬКОЇ ПОХИБКИ.

У конвенційнім протоколї в попереднім (52) числї у 2-гій шпальтї на 4-тій сторонї 3-тий відступ згори звучить: „По остаточнім обчисленю показало ся, що всіх делеґатів було 312, а урядників 19 — з 348 голосами". Конець сего реченя має бути: „**з 478 голосами**". Ся похибка находить ся лише у деяких примірниках „Свободи" — в инших її нема.

ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

В послїднім тижни зложили жертви на повисшу цїль слїдуючі Добродії:

3. Джерзи Сіти, Н. Дж. — Складка в „Свободі": В. Лотоцький і Б. Дуткевич по $10.00; С. Гладкий, П. Гаврилів і В. Крайківський по $2.00; М. Смакула, П. Мацїйовський, В. Сїлецький, В. Сандович, І. Навчак; А. Джмелик і В. Костецький по $1.00; В. Туренчак 50 ц. — Разом $33.50

4. Фенікс, Р. Ай. — Складка на хрестинах у п. Теодора Дячуна заходами п. Григорія Б[illegible]: Т. Дячун і М. Агрес по $1.00; М. Гевка 50 ц.; [illegible] Гудима 30 ц.; М. Андрусь, С. Багрій, Д. Дячун, Н. Гудима, О. Кравчук, й. Болюх, З. Дячун і Г. Притула по 25 ц.; Н. Лисогір 20 ц.; Ю. Екер 15 ц.; А. Дуґош і П. Гноєвий по 10 ц. — Разом $5.25

5. Джерзи Сіти, Н. Дж. — Вп. Теодозій Пацала $1.00

6. Рочестер, Н. Й. Вп. Андрій Войчишин $5.00

Разом: $44.75.

З перенесеня (ч. 50) $1.168.95; з днем 24 вересня виносить

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН $1.213.70.

ВІДПОВІДЬ НА ЛИСТИ ЛЮДИЙ, ЖАДАЮЧИХ РОБОТИ НА ФАРМАХ.

В 41. числї „Свободи" подав я був, що потрібно робітників тут на фармах. Так воно і справдї було. З Канади приїхало около 20 наших робітників і кождий з них дістав роботу у наших людий. Написав я також 12 листів у відповідь на зголошеня, які вплинули зараз по моїй дописи, щоби приїздили, а дістануть роботу. Тимчасом я отримав поверх 200 листів. На стілько робітників місця трудно знайти. Я не хочу нікого зводити і тому повідомляю інтересованих отсею дорогою, щоби не їхали та не тратили гроший на зелїзницю. Я не є жадним агентом, але звичайним собі фармером і хотїв прийти в поміч нашим братям, які тиняють ся без роботи. Однак я не сподївав ся, що число безробітних є таке велике.

Остаю з поважанєм

Стефан Палагнюк,
Велфілд, Н. Д.

ПРОТОКОЛ

з XIII. Головної Конвенції Р. Н. Союза в Америці, яка відбула ся на днях від 7-го до 12-го вересня 1914 р., в „Elmwood Music Hall" на розі улиць Elmwood & Virginia, Buffalo, N. Y.

—o—

(Дальше).

СПРАВОЗДАНЄ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДАТЕЛЯ Руського Народного Союза в Америці

за час від 1-го вересня 1912 року до 31-го липня 1914 року т. є за час від послїдної XII. Головної Конвенції Руського Народного Союза.

(Звіт обіймає діяльність і важнїйші ухвали Гол. Уряду і Гол. Екз. Комітету; відтак звіт з діяльности Гол. Предсїдателя і Органїзатора Р. Н. Союза).

—o—

Головний Уряд і Головний Екзекутивний Комітет Р. Н. Союза старали ся після сил і можности о добро та розвій органїзації Р. Н. Союза. З ухвал і рішень обох урядів можна наглядно переконати ся, що як Головний Уряд так і Гол. Екз. Комітет виповнили всї ухвали та припорученя, які запали на послїдній XII. Головній Конвенції у Вілкебері. Найдуть ся лише малі виємки, які однак дадуть ся вповнї оправдати. Гол. Уряд і Гол. Екз. Комітет через весь час свого урядованя поступали все згідно з постановами статутів Р. Н. Союза.

Що праця уряду не була безуспішна, про се посьвідчить найлїпше небувалий зріст Р. Н. Союза щодо числа членів і маєтку.

— За послїдні два лїта збільшило ся число членів:

в Р. Н. Союзї о	5.806
в Р. М. Союзї о	2.836
Цілий приріст виносить	**8.642**

Число членів Р. Н. Союза виносить	20.549
Число членів Р. М. Союза виносить	4.786
Загальне число членів з днем 31. липня 1914 р.	**25.335**

В міру зросту членів зросли й фонди Р. Н. Союза.

Власні фонди Р. Н. Союза (Р. Н. С., Р. М. С. і „Свободи") зросли о	$96.839.69
Чужі фонди Р. Н. Союза (сирітський фонд) зросли о	$13.303.32
Цілий приріст фондів Р. Н. С. виносить	$110.143.01
Загальний стан власних фондів Р. Н. Союза (Р. Н. С., Р. М. С. і „Свободи") виносить з днем 31. липня 1914 р.	$206.614.56
Загальний стан чужих фондів Р. Н. Союза (сирітський фонд)	$60.771.78
Загальний стан всїх фондів Р. Н. Союза з дн. 31. липня 1914 р.	**$267.386.34**

Крім праці і обовязків, які входили виключно в обсяг дїланя Р. Н. Союза, Р. Н. Союз займав ся також справами, які може й не дотикали безпосередно Р. Н. Союза, яко органїзації запомогової, але які відносили ся до народного житя цїлого загалу нашої суспільности в Злучених Державах.

Такими загальними народними справами були: введенє в житє „Просьвітної Комісії", приступленє в члени „Слав. Іміґр. Товариства", запомоги і жертви на народні та просьвітні цїли в Злучених Державах і в старім краю.

Понизше наведений виказ подає жертви і запомоги, які виплачено на просьвітні і народні цїли:

На народні і просьвітні цїли.

З каси Р. Н. Союза в Америці виплачено за послїдні два роки слїдуючі суми на народні і просьвітні цїли:

на фонд „Рідної Школи"	$2.500.00
на фонд М. Сїчинського	500.00
на фонд о. Н. Стефановича	500.00
на ювилейний дар Ів. Франкови	200.00
на фонд для голодуючих	100.00
на іміґр. дім „Слав. Іміґр. Товариства	500.00
на цїли „Просьвітної Комісії"	7.301.14
Разом виплачено	$11.601.14
На візванє уряду Р. Н. Союза зложили відділи і члени Р. Н. С. на „фонд для голодуючих"	4.693.51
Разом виплачено на народні і просьвітні цїли	**$16.294.65**

Понизше наведені важнїйші ухвали і рішеня Гол. Уряду та Гол. Екз. Комітету (на підставі протоколів) подадуть короткий перегляд їх діяльности і праці. Чи праця і діяльність урядників була пожиточна і чи принесла користи для орґанізації — се оцїнити буде задачею Конвенції і видати належний осуд.

—o—

ЗВІТ З УХВАЛ ПОСЛЇДНОЇ XII. ГОЛОВ. КОНВЕНЦІЇ Р. Н. СОЮЗА.

Всї ухвали з послїдної XII. Гол. Конвенції є майже вповні виконані.

Всї Головні Урядники, які були вибрані на XII. Гол. Конвенції Р. Н. Союза, позіставали на становищи своїх урядників протягом цїлого часу, крім Духовного Отця.

Уряд Духовного Отця Р. Н. Союза зістав упорожнений з причини резиґнації о. Дмитра Хомяка, внесеної на руки Голов. Предсїдателя дня 19. падолиста 1913 р. Як відомо, о. Д. Хомяк зрезиґнував зі свого уряду на приказ епископа Ортинського. Щоби не давати причини до нових непорозумінь на уряд Духовного Отця не покликувано нїкого.

Рівнож зайшла зміна щодо виконуваня обовязків головного орґанїзатора. XII. Гол. Конвенция поручила була обовязки головного орґанізатора фін. секр. С. Ядловському. З огляду однак на се, що фін. секретареви припоручено опісля переведенє нової реформи в Р. М. Союзї, тому на поконвенційнім засїданю Гол. Екз. Комітету і Контрольної Комісії перенесено обовязки головного орґанїзатора на Головного Предсїдателя Р. Н. Союза.

Ухвала XII. Гол. Конвенції щодо зміни і поправки § 52 в статуті є уведені в житє. Гол. Екз. Комітет не хотїв наражати орґанїзацію на значні грошеві видатки, як виданє вповні нового статута в надії, що XIII. Голов. Конвенція змінить дотеперішну перестарілу систему на нову після постепенного податку, тому, замісць новопоправленого статута, видано всї зміни і поправки яко окремий додаток до старого статута і розіслано по всїх відділах.

Всї жертви, ухвалені XII. Гол. Конвенцією, є виплачені крім одної, а іменно жертви на „Рідну Школу" в Угорщині в сумі $500.00. Жертви не виплачено з тої причини, що покищо нема товариства, котре заняло би ся справами рідної школи на Угорщині.

Ухвалу XII. Гол. Конвенції, щоби Гол. Уряд розслїдив і провірив точно справу Івана Хрія, члена відділу 124 Р. Н. С., виконано. Ся справа була розслїджена і полагоджена в корість Івана Хрія.

Вибрана XII. Гол. Конвенцією „Просьвітна Комісія" розпочала своє урядованє і просьвітну діяльність з дн. 10. жовтня 1912 р. На просьвітну діяльність за послїдні два лїта виплачено з каси Р. Н. Союза „Пр. Комісії" $7.301.14. Звіт з діяльности подасть „Просьв. Комісія" у своїм власнім справозданю.

Щодо ухвали XII. Гол. Конвенції, що орґан Р. Н. С. „Свобода" має придержувати ся напряму національно-демократичного, то сего напряму „Свобода" вповні придержувала ся.

Тут належить згадати ще про становище Уряду Р. Н. Союза і орґану „Свободи" супроти епископа і деяких духовних, які розпочали боротьбу проти нашої орґанізації. Маючи незбиті докази їх ворожих нападів на нашу орґанізацію, уважав Гол. Екз. Ком. своїм обовязком видати до членів відозву, яка появила ся в „Свободі" 18. грудня 1914 р. Рівнож і „Свобода" була тимсамим приневолена виступити енерґічно проти ворогів Р. Н. Союза.

Ухвала XII. Гол. Конвенції щодо реформи Р. М. Союза зістала переведена, як се виказують протоколи засїдань Гол. Екз. Ком. і річного засїданя Гол. Урядників Р. Н. Союза.

—o—

ЗВІТ З УХВАЛ, ЯКІ ЗАПАЛИ У ВЕРЕСНИ 1913 р. НА РІЧНІМ ЗАСЇДАНЮ ГОЛОВНОГО УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В БОФАЛО, Н. Й.

1. Ухвалено, що „Свобода", яко орґан Р. Н. Союза, має слїдити за ворогами Р. Н. Союза і строго проти них виступати. Свою задачу „Свобода" сповняла.

2. Ухвалено завідателеви „Свободи" дати вільну руку щодо укладаня цїн за адвертайзменти, які містить ся в „Свободі".

3. Ухвалено, що всї 5 цен. вкладки, котрі лишали ся від кождого члена Молодечого Союза під опікою місцевих опікунів, за час від 1-го сїчня до 31-го ґрудня 1913 мають бути передані до кас відділів Р. Н. Союза, та що вкладки від 1-го сїчня 1914 мають бути в цїлости т. є в сумі 25 цен. висилані до гол. каси Р. Н. Союза.

4. Ухвалено приймити до офісу Р. Н. Союза одного канцелярійного помічника з місячною платнею від $50 до $60. Тим помічником є п. Шур.

5. Ухвалено платити Гол. Предс. Р. Н. Союза за сповнюванє праці гол. орґанізатора давну орґанїзаторську платню т. є по 10 цен. від кождого новоприступивного члена до Р. Н. Союза, а по 5 цен. від кождого новоприступивного члена до Р. М. Союза.

6. Ухвалено знести дотеперішну систему висиланя щомісяця посьвідок до відділів Гол. Касієром Р. Н. Союза за одержаний розмет з тої причини, що то саме оголошує ся щомісяця в орґані „Свобода". Отже висиланє окремих посьвідок забирало лише богато часу і потягало за собою значні видатки на почтові оплати.

7. Ухвалено виймити з банків в Пітсбурґу всї депозити Р. Н. Союза, а ульокувати їх в инших містах в певнїйших і безпечнїйших банках. Се зістало переведене.

8. Ухвалено заложити при Р. Н. Союзї нову орґанїзацію під назвою „Сїч" для піднесеня нашої молодїжи в Америці в національнім дусї на поли просьвітно-культурнім. Приготовленє і введенє в житє висше згаданого товариства поручено „Просьвітній Комісії" Р. Н. Союза. Її референти мали заняти ся орґанїзацією „Січий" підчас поїздок. Однак „Просьв. Комісія" не зробила в тій справі до тепер майже нїчого.

9. Ухвалено, що „Просьвітна Комісія" Р. Н. Союза має видавати відповідну часопись для русько-української молодїжи в Америці, котра має виходити раз на місяць. Часопись стала виходити яко місячник під назвою „Цьвітка", почавши від 1-го сїчня 1914 р.

10. Ухвалено, що з днем 1-го сїчня 1914 р. Р. Н. Союз має вступити в члени „Славянського Іміґраційного Товариства" в Ню Йорку з річною вкладкою, ухваленою на XI. Гол. Конвенції (500 дол.). Се переведено. Яко директор до „Славянського Іміґраційного Товариства" зі сторони Р. Н. Союза вийшов С. Ядловський, а відтак на його місце М. Угорчак. Згадане товариство займало ся дуже щиро справами наших іміґрантів. Від 31. марта 1912 до 31. марта 1914 р. згадане Товариство інтервеновало в 1575 случаях задержаня наших іміґрантів, винайшло занятє для 641., дало тимчасове удержанє в своїм домі 713 нашим іміґрантам. В послїдних місяцях містило в „Свободі" Товариство тижневі звіти, які подавали не лише імена задержаних іміґрантів, але також точні вказівки і приписи іміґраційні.

11. Ухвалено вислати делеґата на український зїзд до Галичини, котрий мав відбути ся з нагоди ювилею 100-лїтних уродин нашого генія Т. Шевченка у Львові 1914 р. Делеґатови мав Р. Н. Союз звернути кошта подорожі з Америки до Львова і назад. На делеґата кандидували трох урядників: о. М. Данилович, С. Ядловський і М. Угорчак. Делеґатом вибрано п. С. Ядловського. З огляду на се, що Шевченківське сьвято в Галичині розділено на частинні обходи, розложені на цїлий рік, тому на засїданю Гол. Екз. Ком. ухвалено не висилати делеґата до Галичини а гроші, призначені на подорож делеґата обернути на народні цїли як пр. на закупно квадр. метрів під „Український Город" у Львові.

12. Ухвалено виплатити з каси Р. Н. Союза 200 дол. яко ювилейний дар Іванови Франкови з нагоди 40-лїтного ювилею його праці на поли укр. письменства. Згадану суму вислано дня 4-го лютого 1914 на адресу „Дністра" у Львові.

13. Ухвалені запомоги членам Р. Н. Союза на суму 1.260 дол. є всї вповнї виплачені.

—o—

ЗВІТ ЗІ ЗАСЇДАНЬ ГОЛ. ЕКЗ. КОМІТЕТУ Р. Н. СОЮЗА ТА ВАЖНЇЙШИХ УХВАЛ.

На поконвенційнім засїданю Гол. Екз. Ком. Контр. Комісії і деяких Гол. Урядників, яке відбуло ся 8—12 жовтня в Джерзи Сіти, Н. Дж.

1. Ухвалено, після припорученя XII. Гол. Конв. Р. Н. Союза, що члени Р. М. Союза мають платити місячні вкладки по 25 ц. З того до каси Р. М. Союза має впливати 20 ц., а до каси місцевого відділу Р. М. Союза по 5 ц. місячно від кождого члена. За се члени Р. М. Союза мають побирати запомогу, ухвалену XII. Гол. Конвен. Р. Н. Союза, у віцї від 1 до 6 лїт $100, від 6 до 16 лїт $300. Право до запомоги набувають члени по 90 днях від дня вступленя в члени. Переведенє і виконанє висше згаданої реформи в Р. М. Союзї припоручено С. Ядловському. — З огляду на се припорученє С. Ядловський зрезиґнував з обовязків гол. орґанізатора Р. Н. Союза, котре то становище припоручила йому XII. Гол. Конвенція Р. Н. Союза. По довшій дискусії принято резиґнацію п. С. Ядловського з уряду гол. орґанізатора.

2. Ухвалено працю гол. орґанізатора, котра була припоручена XII. Гол. Конв. гол. фін. секретареви Р. Н. Союза С. Ядловському, припоручити гол. предс. Р. Н. Союза Д. Капітулї з нагородою по 5 ц. від новозорґанізованого члена до Р. Н. Союза, на що Д. Капітула згодив ся.

3. Ухвалено, що Завідатель „Свободи" має вільну руку щодо приниманя і відпалованя робітників „Свободи". Робітникови, котрий би уважав себе покривдженим, прислугує право удати ся зі скаргою до Гол. Екз. Ком. Р. Н. Союза.

4. Ухвалено, що робітники „Свободи" підчас годин праці не можуть полагоджувати своїх приватних інтересів.

5. Ухвалено закупити до робітнї „Свободи" автоматичний годинник, на котрім робітник має значити свій час, коли працю зачинає і коли кінчить. Годинник куплено за суму $205. Робітники „Свободи" мають зачинати працю о 8-ій годині рано і робити до 5-ої години вечер з одногодинною перервою на обід.

6. Ухвалено перевести реформу експедиції „Свободи", щоби запобічи висиланю „Свободи" членам, котрі вже давно померли або котрі давно вже не є членами Р. Н. Союза. Реформу перепроваджено а експедитор є відповідальний за всякі неточности, які відносять ся щодо адресаря „Свободи".

7. Ухвалено, що кождий робітник „Свободи", без огляду на се, яке він становище займає, є відповідальний за роботу, приділену йому Завідателем „Свободи".

8. Ухвалено закупити другий лїнотайп до друкарнї „Свободи", щоби обмежити працю робітників „Свободи" поза приписані години. Згаданий лїнотайп куплено за суму $3.359.00.

9. На тім засїданю порушено справу потреби закупна нової друкарської машини, з причини, що стара машина за мала і не є в силї виконати всї теперішні друкарські праці. На машині друковано ніч і день; часті направки виносили поважну суму гроший і дуже часто заходила потреба давати „Свободу" до друку в чужих друкарнях. Щоби все те оминути, не було иншого виходу, тілько закупити нову друкарську машину. В тій справі Гол. Екз. Ком. Р. Н. Союза рішив вислати обіжник до всїх Гол. Урядниках Р. Н. Союза і засягнути їх опінії щодо закупна нової друкарської машини на власність Р. Н. Союза. По зверненю обіжника показалось, що всї Гол. Уряд. Р. Н. Союза годять ся на закупно нової друкарської машини. В тій справі відбуло ся дня 8-го сїчня 1913 засїданє Гол. Екз. Ком., на котрім то засїданю заступники компаній предложили свої оферти і цїни. По переглянепо оферт і дискусії приймив Екз. Ком. оферту „Дуплекс Принтинг Прес" (на 12 сторін друку) за суму $10.000. З тої суми компанія опустила $150. за виплаченє сейчас готівкою. Друкарська машина коштувала отже $9.850.00.

10. Зі закупном нової друкарської машини показалось, що неможливо буде її помістити в бейсменті з тої причини, що через те ослабило би ся будинок а перерібка потягнула би около $3.000 коштів. Тому Гол. Екз. Ком. рішив прибудувати нову часть до дому Р. Н. Союза (25 стіп широку, 37 стіп довгу, на два поверхи високу). Крім сего заходила потреба відповісти вимогам права стейту Ню Джерзи, щоби на будинках були драбини безпеченьства. Також дім Р. Н. Союза потребував направи, а передівсїм нового даху. Всї направи і прибудованє коштувало $3.577.40. В новоприбудованій части містить ся у долу нова друкарська машина і склад паперу, а на горішнім поверсї уміщено три лїнотайпи і друкарські каміні столи. Друкарня Р. Н. Союза має найлїпше і найкрасше урядженє з поміж всїх славянських орґанізацій, а також є другою з ряду друкарнею в Джерзи Сіти. B226

11. Щодо „Просьв. Комісії" то Гол. Екз. Ком. був гадки, що „Просьв. Комісія" входить в склад Гол. Уряду Р. Н. Союза. Однак „Просьв. Комісія" вже на першім своїм засїданю ухвалила незалежність від Гол. Екз. Комітету Р. Н. Союза, і небаром зажадала гроший від Гол. Екз. Ком. Р. Н. Союза. Се жаданє було досить трудне для Гол. Екз. Комітету і се було причиною непорозуміня між Гол. Екз. Ком. а „Просьв. Комісією". Щоби не робити нїчого на власну руку, Гол. Екз. Ком. засягнув опінії всїх відділів Р. Н. Союза через розісланий обіжник. — Опі-

ній відділів в тій справі була така, що шкільним фондом має завідувати Гол. Екз. Ком. Р. Н. Союза.

Тоді Гол. Екз. Ком. на засіданю дия 8. марта 1913 р. в приявности предсїдателя „Просьв. Комісії" порішив згадану справу в сей спосіб, що „Просьвітна Комісія" буде дїставати на просьвітні цїли дві треті части гроша, зібраного від членів Р. Н. Союза на шкільний фонд.

Рівночасно Гол. Екз. Ком. проєктував від себе „Просьв. Комісії", що першою і найконечнїйшою потребою є зорганізоване нашого шкільництва в Америцї на один лад та постарати ся о відповідні шкільні книжки для американських руських шкіл. Також припоручено „Просьв. Комісії" замовити 1000 примірників „Начерку Української Істориї" в англійській мові. Сї проєкти приймив Предсїдатель „Просьв. Комісії" до відома.

12. На засїданю з дня 8 і 9 марта 1913 р. ухвалив між иншим Гол. Екз. Комітет, що коли „Пр. Комісія" видасть шкільні підручники для наших американських шкіл, то Р. Н. Союз покриє кошта сего видавництва з тим застереженем, що Р. Н. Союз а зглядно його Гол. Екз. Комітет буде мати сї шкільні книжки під своєю опікою і сам їх буде розпродувати. Зиски з иншого рода видавництва, які „Пр. Комісія" буде видавати, буде вона уживати на просьвітні цїли.

13. Ухвалено, щоби „Свобода" безплатно не містила імен і збірок тих людий, котрі присилають до „Свободи" лише посьвідки і викази жертводавців а гроші відсилають самі впрост.

14. Ухвалено, щоби „Свобода" яко часопись, вступила в члени Товариства: „Ді Амерікан Асосїейшен оф Форейн Ленґвич Нюспейперс".

15. Ухвалено, що „Свобода" має платити $150 місячного ренту Р. Н. Союзови, як також сплачувати від 1-го січня до 1. липня 1913 р. Р. Н. Союзови по $100 місячно, вчисляючи в ту квоту процент від пожички і частину капіталу, а від 1-го липня 1913 р. 3% від капіталу і капітал у висоті 2% від цїлого довгу. „Свобода" придержувала ся точно сплати процентів і капіталу. До 31-го липня 1914 р., заплатила „Свобода" $4.309.00 капіталу і $1.236.50 проценту. Довг „Свободи" виносить в Р. Н. С. $25.975.57.

16. Відповідальний редактор „Свободи" Й. Стеткевич предложив більше кандидатів на помічника редактора „Свободи". Гол. Екз. Ком. згодив ся на приняте М. Желїзняка. Однак М. Желїзняк не приїхав і тодї редактор Й. Стеткевич в порозуміню з Гол. Екз. Ком. покликав на се місце В. Лотоцького, котрий займає доси становище помічного редактора „Свободи".

На тім засїданю взято під дискусію справу Воколека. Воколек згадав був свого часу підчас зізнаня в Сінсінатї, О., що пошкодував і Р. Н. Союз. Гол. Екз. Ком. не найшов нїчого підозрілого, що могла би сьвідчити, що Воколек натягнув в якийнебудь спосіб Р. Н. Союз. Сю справу поручив Гол. Екз. Ком. пред. „Контр. Комісії" о. В. Балогови до точного розслїдженя. Однак о. Балог не мав нагоди розслїдити сеї справи. Тодї гол. предс. сам постарав ся о копію зі стейтменту, котрий Воколек зробив в арештї. В тім своїм зізнаню говорив він, що з кінцем 1906 р. і з початком 1907 р. заложив два відділи для Р. Н. Союза, один в Паркерсбурґ, В. Вір. відділ 29, а другий в Марієтта, О., відділ 94. Однак переглянувши книжки Р. Н. Союза, не найдено нїгде, щоби Р. Н. Союз мав колинебудь відділи у висше згаданих місцевостях: відділ 29 Р. Н. Союза є в Рон, Па. (від 1902 р.), а відділ 94 Р. Н. Союза є в Ню Брітен, Конн. (від 1906 р.). Дальше зізнав Воколек, що Р. Н. С. виплатив $600 посмертного, а як відомо, від червня 1906 р. Р. Н. Союз почав платити $1.000 посмертного. Тим самим зізнаня Воколека оказались зовсїм неправдивими.

17. На день 20-го мая 1913 р. покликано на засїданє членів Гол. Екз. Комітету, Духовного Отця Р. Н. Союза і представителів „Свободи", щоби попращати п. М. Демидчука, делеґата просьвітних і економічних українських галицьких товариств. При пращаню вручив гол. предсїдатель делеґатови в дарунку від Р. Н. Союза золоте перо.

18. Ухвалено видати „Показчик" для урядників місцевих відділів, щоби мали спромогу навчити ся точно перепроваджувати мітінґи відділів. Показчик видано.

19. На жаданє Гол. Екз. Комітет Р. Н. Союза був гол. предсїдатель на угро-руськім конґресї, котрий відбував ся в місяцю ґрудни 1913 р. в Джанставн, Па.

20. Ухвалено видати ювилейне число „Свободи" на 16 сторін з приводу 20-лїтного істнованя Р. Н. Союза. Ювилейне число „Свободи" було видане 19-го лютого 1914 р.

21. Ухвалено видати календар Р. Н. Союза на рік 1915 такої самої величини, як календар на р. 1914. На видане згаданого календаря за давну цїну редактор Й. Стеткевич не згодив ся. Видане згаданого календаря припоручено п. Лотоцькому, помічному редакторови, по давній цїнї.

23. Ухвалено, щоби адресар відділів не поміщувати в „Свободї", але видати його у формі книжки і розіслати по відділах. Адресар видано.

24. Гол. Екз. Комітет признав за послїдні два лїта запомогу 65 невилїчимо слабим членам, 2 умово хорим, 27 за утрату ноги або руки, 13 з фонду убогих.

25. Гол. Екз. Комітет вислав в імени Р. Н. Союза чотири телєґрами: дві привітні телєґрами вислано до Львова на концерт з нагоди столїтного ювилею Тараса Шевченка; дві телєґрами вислано до президента Злучених Держав у Вашінґтонї (в однїй містив ся протест проти нового еміґраційного білю Бурнета, а в тругій протест проти російського правительства, з причини заборони в Росії сьвяткувати столїтний ювилей Т. Шевченка).

Окрім висше згаданих телєґрам вислано два письма. Одно до „Краєвого Шкільного Союза" у Львові, друге привітне до „Сокола-Батька" з нагоди здвигу Соколів і Січий у Львові:

До Хвального Товариства

„Краєвий Шкільний Союз"

у Львові.

Після ухвали XII. Ґоловної Конвенції Р. Н. Союза в Вілкебері, Па., на якій був присутний п. С. Демидчук, делеґат українських Товариств в Галичинї, призначено на фонд „Рідної Школи" в Галичинї жертву в сумі $2.500.

В р. 1913 виплатив Р. Н. Союз частину сеї жертви т. є. $2.000, висилаючи їх на адресу Хв. Товариства. Виплату рештуючої квоти т. є. $500 здержав Р. Н. Союз на підставі ухвали Головного Уряду на річнім засїданю в Бофало, Н. Й., яке відбуло ся в місяци вересни 1913 р. Повисша ухвала звучить після протоколу зі згаданого засїданя як слїдує: „Зі згляду на се, що старокраєві українські інституції замало інтересують ся житєм американських Українців, в справах дїтий американських Русинів, живучих в Галичинї, коли американські Русини відносять ся в справі своїх дїтий о поміч моральну і матеріяльну, наші старокраєві інституції подібними справами мало занимають ся або цїлковито їх відкидають, на що Р. Н. Союз має доказ, по довшій а річевій дискусії ухвалено, що фонди, ухвалені до виплати старому краєви на народні цїли з каси Р. Н. Союза, а котрі до тепер єще не суть вповні виплачені, щоб таких фондів не виплатити інтересованим інституціям так довго, поки політика старокраєвих інституцій не вияснить ся згядом американських Русинів-Українців".

Тут наведемо близші причини, які вплинули на повисше рішенє.

Вп. С. Демидчук, яко відпоручник українських Товариств в Галичинї в часї свого побуту в Злучених Державах мав нагоду пізнати тутешні відносини Українців. В імени Товариства, які він заступав, поробив п. Демидчук надії на моральну поміч старокраєвих інституцій для піднесеня і оживленя народного житя серед тутешних Українців. Однак після повороту п. С. Демидчука до краю, замість моральної помочи зачали до нас доходити найріжнороднїйші вісти, які мусїли викликати серед нашого сьвідомійшого загалу тут в Америцї дуже прикрі і болючі враженя. Ми довідали ся на підставі тих вістий, що Українці в Злучених Державах є раз на все пропавші для нашого народа, що вони скорше чи пізнїйше мусять винародовити ся, що одинока з-них користь для старого краю, як найбільше стягнути гроша на старокраєві потреби. І дїйсно крім безнастанних просьб о жертви, американські Українці від старого краю нїчого иншого не діждали ся. Ба навіть в такій незначній справі, як справа принятя сина одного із членів Р. Н. Союза до бурси у Львові, займило Хв. Товариство неприхильне становище, помимо спеціяльної просьби, яку вислано з Р. Н. Союза до Хв. Товариства і приватного листа до п. С. Демидчука.

Зовсїм отже природно, що таке поведенє мусить вплинути некорисно на дальші взаїмні відносини та викликати серед американських Українців недовірє до старокраєвих інституцій.

Песимізм, поширений в старім краю щодо будучности Українців в Злучених Державах, не є достаточно оправданий. Коли би навіть вигляди на будучність були й невеселї, то ми не сьміємо упадати на дусї а доложити всяких старань, щоби в тім напрямі як найбільше працювати. Беручи все те під розвагу, будемо вважати за наш обовязок збирати жертви на фонди, які будуть мати на цїли піддержуванє народного житя передівсїм серед тутешних Українців.

Узгляднюючи лише великі елєментарні нещастя, які навістили в послїдних часах старий краю, порішив Екзекутивний Комітет Р. Н. Союза виплатити рештуючу квоту в сумі $500.00 на фонд „Рідної Школи".

Як уложать ся взаїмні відносини на будуче, се буде залежати вповні і виключно від старокраєвих інституцій, як вони будуть відносити ся до американських Українців.

Повідомляючи Хв. Товариство про висилку квоти $500.00, просимо о ласкаве надісланє посьвідки відбору і остаємо з поважанем

За головний Уряд Р. Н. Союза в Америцї:

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. С.
С. Ядловський, гол. фін. секр. Р. Н. С.
Мих. Угорчак, гол. рек. секр. Р. Н. С.
Ал. Шаршонь, гол. касієр Р. Н. С.

До Хвальної Президії „Сокола-Батька",

на руки Вп. п. Івана Боберського у Львові.

В день великого сьвята цьвіту українського народа на нашій землї в Галичинї, яке уладжуєте, щоби поклонити ся Великому Пророкови нашої нації з нагоди 100-лїтних роковин його уродженя, шлемо щиро-сердечний привіт та желаємо як найкрасших успіхів. Нехай росте і процьвітає молода сила українського народа, бо вона збудує вільну самостійну Україну, дорогу нам усім без огляду на кордони і моря, якими подїлила доля одних синів великої української родини.

За головний Уряд Р. Н. Союза в Америцї:

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. С.
С. Ядловський, гол. фін. секр. Р. Н. С.
Мих. Угорчак, гол. рек. секр. Р. Н. С.
Ал. Шаршонь, гол. касієр Р. Н. С.

ЗВІТ З УРЯДОВАНЯ ЯКО ГОЛОВН. ПРЕДСЇДАТЕЛЯ Р. Н. СОЮЗА.

Яко гол. предсїдатель провадив повний нагляд над орґанізацією і її маєтком.

Р. Н. Союз мав протягом двох лїт два процеси.

Марія Семан, членкиня від. 42 Р. Н. Союза в Пасейк, Н. Дж. заскаржила Р. Н. Союз о $400, яко посмертну запомогу по своїм мужу. Згідно з § 175 статута Р. Н. Союза, згадана членкиня не мала права до запомоги. Р. Н. Союз сю справу виграв.

Другу скаргу внесли спадкоємці бл. п. о. Стефановича о $1.000 посмертної запомоги. Ся справа має ся так: В цьвітни 1911 р. зложив Гол. Екз. Комітет посмертну запомогу по бл. п. о. Н. Стефановичу в сумі $1.000 в пітсбурськім судї на імя адміністратора о. Кульчицького. По упливі двох лїт пітсбурський суд припоручив адміністраторови звернути назад $1.000 Р. Н. Союзови. Р. Н. Союз не знає, хто є правним спадкоємцем, бо висше згаданої суми допоминає ся мати небіщика і брат Корнилїй з Галичини, а крім сего другий брат небіщика Андрей, який жиє в Америцї. Тому доперва суд має порішити, хто є властиво правним спадкоємцем і кому належить виплатити запомогу.

Дня 19-го лютого 1913 р. приняв гол. предсїдатель резиґнацію о. Д. Хомяка з уряду Духовного Отця Р. Н. Союза.

Гол. предсїдатель віднїс ся до всїх Гол. Урядників Р. Н. Союза в справі торжества з нагоди 20-лїтного ювилею істнованя Р. Н. Союза. З причини, що 5 гол. урядників сему противили ся, згадане торжество не відбуло ся.

Гол. предсїдатель одержав з двох стейтів: Ню Йорк і Род Айленд, урядові письма, в яких загрожено, що коли наша орґанізація не примінить ся до приписів висше згаданих стейтів, стейтові власти зарядять сейчас замкненє інтересів Р. Н. Союза.

Дня 20-го лютого 1914 р. покликав гол. предсїдатель урядників „Просьвітної Комісії", в цїли переведеня контролї. Точної контролї у касієра „Просьвітної Комісії" не можна було перевести, бо його книги не були в порядку. Щоби провірити правдивий стан каси „Просьвітної Комісії" поручив гол. предсїдатель фін. секр. С. Ядловському поїхати на місце до кас. „Просьвітної Комісії" А. Горбаля.

По переведеню контролї вийшло на яв, що А. Горбаль уживав гроші „Просьвітної Комісії" на свої приватні цїли. На книзї банковій найдено брак около $1.300. Тодї гол. предсїдатель повідомив про се предсїдателя „Пр. Комісії" Др. С. Сїменовича, жадаючи, щоби він сейчас вніс на А. Горбаля скаргу до бондової компанії. Справа є на добрій дорозї і бондова компанія по провіреню рахунків зверне Р. Н. Союзови цїлу бракуючу суму.

За послїдні два лїта померло 409 членів Р. Н. Союза. З того вмерло на сухоти 97, на запаленє 72, забитих в ріжних роботах 73, на внутрішну слабість 69, при пороли 28, на пропуклину 8, втопило ся 4, забитих тренами 10, померло на астму 10, на тиф 5, на ревматизм 4, на уплив крови 4, підчас операції 5, на паралїж 4, через побите другими 4, на затроєнє крови 2, на апоплексію 2, з причини самовбийства 2, на помішанє розуму 2, удушених ґазом 2, замерзло 2.

Ще є невиплачені слїдуючі запомоги:

З року 1911 по бл. п. о. Н. Стефановичу $1.000. Причина була подана висше.

З року 1913 по бл. Васько Матвіїв Іван, від. 99 Р. Н. Союза, $500. Невиплачено, бо жадані посмертні акта до нинї ще не є доручені Гол. Урядови Р. Н. Союза.

З року 1914 по бл. Сидір Дмитро, від. 28 Р. Н. Союза, $1.000. Не виплачено, бо жадані посмертні акта ще не є доручені Гол. Урядови Р. Н. Союза.

З року 1914 по бл. Сентїй Семан, від. 204 Р. Н. Союза, $500. Невиплачено, бо жаданих посмертних актів ще не доручено Гол. Урядови Р. Н. Союза.

З року 1914 по бл. Данилів Сенько, від. 225 Р. Н. Союза, $800. Невиплачено, бо жаданих посмертних актів ще не доручено Урядови Р. Н. Союза.

З року 1914 по бл. Сисак Юстина, від. 158 Р. Н. Союза, $400. Невиплачено, бо жаданих посмертних актів ще не доручено Гол. Екз. Комітетови.

З року 1914 по бл. Яремко Настя, від. 250 Р. Н. Союза, $400. Невиплачено, бо жаданих посмертних актів ще не доручено Гол. Урядови Р. Н. Союза.

З року 1913 по бл. Максим Жилич, від. 25 Р. Н. Союза, $1.000. Невиплачено, бо дотеперішний назначений спадкоємець не належить до жадної кляси спадкоємців, приписаних статутом Р. Н. Союза.

Разом невиплачено всїх запомог на суму $5.600.

За час двох лїт суспендував і виключив гол. предсїдатель за неплаченє розметів 8 відділів. 10 відділів розвязано, 3 відділи злучено з другими. Нових відділів приступило до Р. Н. Союза 95.

Обовязком гол. предсїдателя було провірювати всї акти посмертні і просьби о запомоги. Все те вписував в окремій книзї.

Крім сего головний предсїдатель:

давав ордери на виплати посмертних і инших запомог;

підписував чеки і асиґнати та вписував їх до своєї книги;

видавав чартери для новопринятих відділів;

подавав ріжні інформації сторонам і відповідав на ріжні інтерпеляції зі сторони адвокатів, судів і консулятів;

відповідав на письма членів і нечленів; число відписаних листів за послїдні два роки виносить 2.120;

полагоджував спори у відділах Р. Н. С. будьто письменно будьто особисто;

ставав на розправах в судї;

провадив книгу сирітських фондів; за послїдні два роки виплатив $33.269.78; сирітський фонд числить з дн. 31. липня 1914 р. $60.771.78.

Крім сего провадив гол. предсїдатель книгу адміністрації реальности Р. Н. Союза. Від марта 1911 р. т. є від часу, коли Р. Н. С. закупив на власність реальність в Джерзи Сіти, Н. Дж., вилинуло титулом рентів $6.932.11

процент від сего капіталу	262.67
Разом виносив дохід з реальности	$7.194.78
Виплачено на податки, обезпеченє і належитість за воду	849.28
Чистий дохід з реальности	$6.345.50

Вартість дому враз з прибудовою і перерібкою виносила $19.500. Коли відтягнемо від сеї суми чистий дохід з реальности, то цїла реальність коштує тепер всего $13.154.50. Протягом отже 6 лїт дім може бути виплачений самими рентами.

(Дальше буде).

Головний Уряд „Р. Н. Союза".

ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Дмитро Капітула,
Box 565, McAdoo, Pa.

МІСТО-ПРЕДСІДАТЕЛЬКА:
Марія Білик,
1710 W. 44th St., Chicago, Ill.

МІСТО-ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
Василь Суван,
Whiting, Ind.

СЕКРЕТАР РЕКОРДОВИЙ:
Михайло Угорчак,
Box 76, Jersey City, N. J.

СЕКРЕТАР ФІНАНСОВИЙ:
Семен Ядловський,
Box 76, Jersey City, N. J.

КАСІЄР:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Стефан Миляновнч,
193 Grand St., Jersey City, N. J.
Йосиф Ялечко,
Box 156, Ramey, Pa.

РАДНІ:
Іван Глова,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
Николай Ваверчак,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
Володимир Каськів,
56 Sussex Str., Jersey City, N. J.
Петро Мотало,
1436 W. Erie St., Chicago, Ill.
о. Мирон Данилович,
11 Chmelnicky St., Ansonia, Conn.
Андрій Гальчак,
237 Churchil St., McKees Rocks, Pa.

РЕДАКТОР „СВОБОДИ":
Осип Стеткевич,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАВІДАТЕЛЬ „СВОБОДИ":
Андрій Савка,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Головна Канцелярія „Р. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПРОСЬВІТНА КОМІСІЯ:
Др. В. Сіменович, предсідатель,
4105 N. Avers Ave. Chicago, Ill.
Е. Струтинська, секр.,
714 Bickerdike St., Chicago, Ill
о. В. Балог,
550 John St., Whiting, Ind.
Д. Андрейко,
147 Broad St., New Britain, Conn.
Др. І. Копистянський,
W. Pine St., Shamokin, Pa.
Ю. Павчак,
68 N. 8 St., Brooklyn, N. Y.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. Оголошеня братських мітінґів поміщують ся в часописи безплатно, але тільки один раз. Ті оголошеня мусять бути в руках редакції найпізнійше в суботу перед виходом кождочасного числа. Оголошеня братських балів, концертів, театральних представлень і т. п. забав приймають ся до друку по 5 центів від кождої друкованої стрічки. Належитість за ті оголошеня треба слати наперед.

—0—

КРІКСАЙД, ПА. Дня 13. вересня с. р. відбув ся надзвичайний мітінґ 158. відділу, на котрім вибрано отсих нових урядників: В. Пастернак, предс.; Д. Скіцко, заст. предс.; С. Семенчук, кас.; Ю. Верний, заст. кас.; Ю. Шак, секр.; Ф. Сисак, заст. секр.; М. Голинський і А. Голинський, тростіси; В. Книгиницький, капітан; А. Голинський, хоружий; Н. Семанюк і П. Іванюк, дозорці хорих; І. Капущак, дверник. — Ю. Шак, секр.

ЕЙТСБОРО, ПА. Бр. сьв. Арх. Михаіла, від. 51, повідомляє всіх своїх членів, що на мітінґу дня 19. вересня с. р. вибрано на р. 1915 слідуючий новий уряд: Ч. Сута, предс.; М. Бурдзяк, з. предс.; К. Гес, секр.; М. Копач, з. секр.; І. Войчик, кас.; В. Дорозяк, з. кас.; П. Лаба, контр.; М. Воднар, М. Вуйчик, А. Хома, С. Савчак, М. Ґоліят і А. Шацький, радні; С. Оліяр, доз. хорих. — Уряд Братства.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. сьв. Володимира, від. 162, подає до відомости своїм членам, що триквартальний мітінґ відбудеть ся дня 27. вересня о год. 2-ій попол. З огляду на важні справи кождий член має явити ся на мітінґу, в противнім разі заплатить кару 50 ц. а урядник $1.00. — Ф. Демкович предс.; М. Іваніцький, секр.; А. Демкович, кас.

ВІПАНИ, Н. ДЖ. Бр. сьв. Арх. Михаїла, від. 201, повідомляє всіх своїх членів, що на мітінґу дня 19-го липня вибрано слідуючий новий уряд: Д. Кіцак, предс.; І. Бобик, секр.; Г. Сакала, кас.; Д. Оринич, з. предс.; А. Зятик, з. секр.; І. Юрич, з. кас.; С. Фанок і М. Дареський, контр.; М. Бабак і А. Винницький, надз. хор.; А. Андрух, дверник. — Д. Кіцак, предс.; Г. Сакала, кас.; І. Бобик, секр.

КЛІВЛЕНД, О.

Начальник Тов. „Сокіл", від. 336, повідомляє всіх членів, що вправи ґімнастичні будуть відбувати ся кождого вівтірка в гали парохіяльній, почавши від дня 29-го вересня 1914. Початок точно о годині 7-ій вечером. Гаразд! — І. Клим.

УКРАЇНЦІ! ДОРОГІ БРАТЯ І СЕСТРИ!

прийдіть всі на

ЗАГАЛЬНО-НАРОДНЕ ВІЧЕ

яке відбуде ся

В НЕДІЛЮ 27-ГО ВЕРЕСНЯ 1914 Р.

о годині пів до 2-ої по полудни

в Manhattan Hall, 66-68 East 4th Street, New York, N. Y.

а на вічу тім нарадимо ся, в який спосіб маємо подати поміч старому краєви в теперішнім воєннім нещастю, та як маємо боронити наш нарід перед загибелею.

За політ. Тов. „Українська Рада":
А. Бучак, предсідатель,
С. Чоснин, касієр,
І. Добрянський, секретар.

НА УКРАЇНСЬКИЙ „БОЄВИЙ ФОНД".

Заходом політичного Товариства „Укр. Рада" в Ню Йорку, відограє

Українсько-Народний Театр

В СУБОТУ ДНЯ 26-ГО ВЕРЕСНЯ 1914 Р.

в гали парохіяльній 28 Іст 7-ма улиця

комедію в 4-х діях А. Володського

„ХАТНЯ РЕВОЛЮЦІЯ"

Початок точно о 8-ій годині вечером.

Вступ вільний

лишень при вході приймати ся буде добровільні жертви на „Укр. Боєвий Фонд".

Українсько-Народний Театр в Ню Йорку офірував ся відограти на сю ціль цілком безкорисно висше наведене представлене. Честь йому за се! А ми всі а всі прийдім на се представлене і замісць вступу зложім жертву на „Український Боєвий Фонд". Переведемо мило сей один вечер і сповнимо наш патріотичний обовязок. — Тож до побаченя, Дорогі Братя і Сестри, на сім представленю.

За „Українську Раду" в Ню Йорку:
А. Бучак, предсідатель,
Ст. Чоснин, касієр,
І. Добрянський, секретар.

ПОЗІР ПІТСБУРСЬКІ РУСИНИ!

Під зарядом „Читальні ім. д-ра Івана Франка" отвираєть ся вечірна школа анґлійської мови для дорослих. Ті, що схочуть користати з сеї школи, нехай прийдуть дня 28. вересня с. р. о год. пів до осьмої вечером до галі при новій церкві на десятій улици і Карсон, Савт Сайд, Пітсбурґ, Па.

Користайте всі з сеї нагоди. Гаразд!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

На численні запити членів У. Н. Союза подаєть ся отсим до загального відома, що на підставі ухвали XIII. Гол. Конвенції і згідно з вимогами законів ріжних стейтів постепенний податок (після літ) буде побирати ся від членів після того віку, який члени будуть мати з хвилею заведеня сего податку.

Головний Уряд.
Українського Народного Союза.

До пп. місцевих урядників Р. Н. Союза в Америці.

На підставі ухвали послідної XII. Гол. Конвенції, вступне від новоприступаючих, чи то на ціле посмертне, чи на половину посмертного є слідуюче:

За члена від 21 до 30 літ	$0.50
За члена 31 літ	$0.75
За члена 32 літ	$1.00
За члена 33 літ	$1.25
За члена 34 літ	$1.50
За члена 35 літ	$1.75
За члена 36 літ	$2.00
За члена 37 літ	$2.25
За члена 38 літ	$2.50
За члена 39 літ	$2.75
За члена 40 літ	$3.00
За члена від 41 до 42 літ	$3.50
За члена від 42 до 45 літ	$5.00

Вп. місцеві урядники Р. Н. Союза в Америці а злядно секретарі (орґанізатори) мають застосувати ся до сеї ухвали і відбирати від новоприступаючих та присилати до каси Р. Н. Союза враз з розметом і т. п. лиш таке вступне, яке вказує повисша табелька.

Не застосувавшись до сего, новоступаючі не будуть приняті а місцеві урядники дотичного відділу наразять себе на наслідки, приписані § 355-им стат. Р. Н. Союза.

Гол. Уряд Р. Н. Союза.

ПОЗІР БРАТСТВА!

З огляду на се, що старий наклад книг для місцевих відділів Р. Н. Союза розійшов ся, Головний Уряд Р. Н. Союза постарав ся о новий наклад книг для місцевих відділів Р. Н. Союза в Америці після найдогіднїйшої системи проваджeня діловодства.

Разом є **ЧОТИРИ КНИГИ**, а то: Метрикальна, вкладкова, касова і протоколова. Метрикальна (деклярацiйна) книга коштує $3.00
Вкладкова книга коштує $2.50
Касова книга коштує $1.50
Протоколова книга коштує $1.00

Чотири книги поодиноко коштують $8.00, а хто возьме разом всі книги, платить $5.00. Тож тепер від нового року декотрі відділи Р. Н. Союза потребують висше згаданих книг. Котрий відділ хоче мати одну або більше з висше вимінених книг, має прислати належитість враз з розметом до Гол. Уряду Р. Н. Союза. Книги суть гарні і догідні.

СЕРІЯ ПЕРЕПИСНИХ ЛИСТКІВ.

1) Т. Шевченко (з портрета Красіцкого). 2) Шевченко в молодім віці, 3) Шевченко в неволи (з власноручного портрета). 4) Родинна хата Т. Шевченка, 5) Могила Т. Шевченка в Каневі над Дніпром.

5 КАРТОК 15 ЦЕНТІВ
ВРАЗ З ПЕРЕСИЛКОЮ.

Картки виконані в трох кольорах і прикрашені взорами в народних мотивах.

Для тих, що замовляють більше число карток даємо опуст.

Сі картки можна розпродувати при всяких нагодах: на концертах устроюваних в память Т. Шевченка, на представленях і приватно.

Спішіть з замовленями на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

КНИЖОЧКИ ПЛАТНИЧІ

для Братств і Товариств до вписуваня місячних вкладок, можна дістати в друкарни „Свобода" по ціні 7 цнт. штука.

R. J. Glick Агент асекураційний від огня.

Офіс находить ся — 39
в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA

НАЙЛІПША РОЗРАДА НА СМУТОК!

Переконайте ся, читаючи сю рідку оферту!

Наш знаменитий 40-доляровий фонограф продаємо тепер лише за $17.50 разом з 12 кавалками руських сьпіванок даремно.

Наш знаменитий найновійший $60.00 фонограф „PERFECTO" лише за $22.50 разом з 20 кавалками руських пісень даремно.

Найбільший склад всіляких машин з трубою і без труби, з безплатними додатками численних сьпіванок, по ріжних найтаньших цінах на малі і легкі сплати

ПО $1.00 НА МІСЯЦЬ.

До кождої машини додаємо письменну поруку на повних 10 літ.

Прекрасні і цінні презенти даємо кождому купуючому, котрий собі вибере з нашої богатої премійової листи. Відвідайте нас в нашім складі, який є все отвертий, не вилучаючи неділь і сьвят до 10-ої години вечер або пишіть по найновійші цінники до: ІВАНА РУДЕНСЬКОГО. Dep. 46.

International Phonograph Co., 196 E. Houston St., New York, N. Y.

ЦІННИК КНИЖОК,
які можна дістати в друкарні „Свободи":

Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Бери та читай	30
В Старім і Новім краю	25
Весела книжочка з образками	35
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злучених Державах	15
Жіночий язик. — Невдалий линч	15
За Сестрою, повість	35
З кого ся насьміваують, з того люди бувають. — Посол Петришин. — Молодий адвокат	10
Зуб за зуб	10
З ріжних нив	15
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	10
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Напад на Січ	5
Народний рух австр.-угорських Русинів	15
О підземних скарбах	25
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
Оповіданя про заздрих богів	10
Покуса	10
Під прапором свободи. Вибір патріотичних декламацій	30
Про нутро землї	25
Пісні про Канаду і Австрію	40
Про конець сьвіта	15
Принц і нужлар, оповідане	[illegible]
Розмова Поляка з Русином	[illegible]
Релїґійні вірованя	[illegible]
Рицар і смерть	[illegible]
Руський штукар, 212 гарних штук до забави	[illegible]
Русько-англійський тлумач	[illegible]
Стріляй на смерть, робітнича драма	[illegible]
Страйк	[illegible]
Слово ч. 5.	[illegible]
Слово ч. 6.	[illegible]
Страшна пімста	[illegible]
Смерть	[illegible]
Степові люди	[illegible]
Товариська ворожка	[illegible]
Хто з чого жие	[illegible]
Хлопська доля	[illegible]
Через кордон	[illegible]
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	[illegible]

Друки.

Книжки колекторські церковні 100 штук	$7.0[illegible]
Книжка для опікунів хорих	1[illegible]

Замовлені книжки висилаємо зворотною почтою. Гроші належить присилати наперед. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

SVOBODA
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ!

УЧІТЬ СЯ АКУШЕРІЇ В НАШІЙ ШКОЛІ, АБО У СЕБЕ ДОМА. ПО УКІНЧЕНЮ ВИДАЄМО ДИПЛЬОМ. Лічимо успішно всякі слабости мущин, женщин і дітий. Адресуйте:
Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery
229 E. 14th St., Dpt. S. New York, N. Y
Telephone: Stuyvesant 933.

$19.00 ДАРОМ!

Купуючи годинку впрост в фабриці, защадите найменше $19.00, а се тому, що в шторах Ви заплатите за таку годинку $25.00, підчас коли наша фабрична ціна за сю годинку виносить всего $6.00.

Єсли хочете купити таку 25 долярову годинку за $6.00, витнїть сей образець і пришліть нам враз з Вашою докладною адресою, а ми вишлемо Вам сейчас годинку в гарній плюшовій касетці до вільного огляненя.

Запевняємо Вас, що кождий купуючий у нас годинку нічого не ризикує, бо має право оглянути годинку і пересьвідчитись, чи ся годинка є такою, як ми представляємо. Коли переконались, що ся годинка дійсно вартує $25.00 і що вона є 14 K. Gold Filled, ґарантована на 20 літ і має славний сьвітовий осередок, тоді заплатіть агентови $6.00 і кілька центів за пересилку.

Направляємо наші годинки даром через 20 літ, або вимінюємо на нові.
УВАГА: На жадане висилаємо великі ілюстровані катальоги. 50—53

NATIONAL COMMERCIAL CO.
90-92 W. Broadway, Dept. 70 NEW YORK, N. Y.

СПРОБУЙТЕ НАШОГО ФОНОГРАФУ З МІСЯЦІ БЕЗПЛАТНО!

$1.00 МІСЯЧНО $1.00

Коли він не буде такий, як ми представляємо, то звернїть нам. Ся проба не буде Вас коштувати ані цента. Тисячі наших костумерів пересьвідчилось, що наш фонограф є найліпшим.

Ґваранція на 15 літ.

24 і 50 пісень даром.

Продаємо всі наші звичайні фонографи на сплату по $1.00 місячно. Також продаємо за готівку наші спеціяльні фонографи. 27—

Можете купити у нас фонограф дешевше як деинде, бо ми є самі фабрикантами

Пишіть до нас, а ми вишлемо Вам сейчас гарний ілюстрований катальоґ.

ROYAL PHONOGRAPH CO.
91 E. 4th St., Dep. 5. NEW YORK, N. Y.

Стережіть ся безвартісних підроблених ліків а купуйте лиш правдивий Richter's Pain-Expeller з торговельною маркою Якор, яка є побіч представлена.

Фляшочки по 25 і 50 центів так в кождій аптиці як і впрост від
F. Ad. Richter & Co.,
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

$2.00 МІСЯЧНО.

ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО. ДВА ДОЛЯРИ МІСЯЧНО.

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ.

Позаяк у нас осталось значне число 75 долярових говорячих машин, які невипродано перед Великоднем, тому ми рішили випродати сі гарні грамофони з 50 руськими піснями по $31.25 — з ґваранцією на 10 літ. 27—

Коли Ви хочете бути вдоволеними, звертайтесь лиш до нашої фірми, яка істнує вже від 20 літ і яка здобула собі довіре і повагу в Злуч. Державах і Канаді. Пришліть $5.00 на задаток а ми сейчас вишлемо Вам сей гарний інструмент.

Продаємо також много инших грамофонів на сплати по $2.00 місячно. — Жадайте нашого безплатного катальоґа музичних інструментів.

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,
308 GRAND STREET. NEW YORK, N. Y.

До хорих Русинів по всїх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРҐ,

славний специяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

Лічить з найліпшим і найпевнїйшим успіхом ревматизм, всякі недомаганя жолудкові, недугу утроби, нирок; згрубленє жил, гемороїди, структуру або звуженє мочевого каналу, недуги венеричні, як рівнож всїлякі наслідки тайних недуг, недуги скірні, ріжні затроєня крови і т. д. 7—

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуклину при помочи спеціялісти з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почтову марку.

Dr. B. HOHENBERG
304-2nd Ave., (між 17 а 18 ул.),
NEW YORK CITY.
Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

В КОЖДІЙ ХВИЛИ МОЖЕТЕ МАТИ КРАСНУ МУЗИКУ І ВЕСЕЛУ ЗАБАВУ ДОМА.

Напишіть до нас а пішлемо Вам красний, на 5 літ ґарантований грамофон, враз з 32 кавалками найкрасших пісень і музик, які самі хочете, на виплат і з правом 8-місячної проби. Хто буде по пробі задоволений, той буде виплачувати, — хто не буде задоволений, не буде нічого платити.

Пишіть по інформації, залучаючи марки на пересилку катальоґу до:

Liberty Commercial Co., Dep. S. 233 E. 14th St., New York, N. Y.

УВАГА: Кому лежить на сéрци його власне добро, той у власнім інтересі нехай зголосить ся до нас по купно грамофону, як одинокої русько християнської фірми, загально знаної з доброго товару і совісної обслуги. 47—

Заки підете до чужих — запитайте своїх!

ХОРІ ЛЮДИ! Чи стратили Ви терпінє, яке мали з причини Вашої недуги?

Власний дім.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем, рік за роком, занимаюсь лїченем хорих людий. Представте собі, кілько хорих я уже вилїчив, а кільком хорим украсив житє. Коли Вам житє надоїло через пробоване так званих ліків і відчуваєте, що з Вами все гірше, в такім разі сейчас зверніть ся до старого опитного спеціяліста.

Він дасть Вам даром пораду, що Вам робити, щоби спасти житє і обяснить Вам недугу. Лічу уже 20 літ з найліпшим результатом всї недуги, як: безсилє, затроєнє крови, гемороїди, біль жолудка, серця, легких, печінки, почок і т. п. Для недуг полових і нервових маю більш знані електричні апарати і X-лучі, за помочию котрих переглядаємо Ваші внутрішні органи. Не кождий доктор має ті апарати, длятого, що суть дорогі. Хемічне розслїджуванє мочи. Не відкладайте до завтра, а сейчас приходіть до звісного лїкаря: 27—

Dr. L. LANDES,
140 East 22nd St., New York, N. Y.,
betw. 3rd & Lexington Ave.

Приймає ся хорих в годинах: від 10-ої рано до 8-ої вечер, а в неділї від 10-ої рано до 4-ої попол. — Поради даром.

Dr. WARD
СПЕЦІЯЛІСТ МУЖЕСЬКИХ НЕДУГ

Моя кількананцятьлїтна практика є до Вашої розпорядимости. Лічу найновійшими методами всі секретні недуги, сифіліс, затроєнє крови, утрату животности, пропуклину, розширенє жил, висушенє, обезсиленє, ревматизм, гемороїди, як також недуги міхура і нирок. ЦІНИ УМІРКОВАНІ.

Єсли другі лікарі не помогли Вам, прийдіть до мене на пораду. Зволїканє є небезпечне. Пораду даю даром. Прийдіть відвідати мій анатомічний музей і побачити чоловіка здорового і в хоробі. Інтересне і поучаюче. Вступ вільний. 27-39

Dr. Ward
417 Sixt Ave., New York
Bet. 25th and 26th Sts.
Години: щоденно від 9 р. до 8 веч.; в неділї: від 10 рано до 2 поп.

РУСИНИ ПІТСБУРҐА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ, ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та почнїть складати свої ощадности в стейтовім банку на розї улиць 24— CARSON і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші ЦЕРКОВНІ, БРАТСЬКІ, СИРІТСЬКІ і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажанє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсї.

German Savings & Deposit Bank
COR. 14-oї і CARSON STREETS, SOUTH SIDE PITTSBURGH, PA.
И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас., Ол. Бучак, урядн. банку.

Професор Доктор Дайч.

ДОКТОР МЕДИЦИНИ ЛІЧИТЬ УСПІШНО ВСЯКІ СЛАБОСТИ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ. ПРИЙМАЄ ЩОДЕННО ДО 8 ої ГОДИНИ ВЕЧЕРОМ. 50—59

DR. C. DEUTSCH,
229 E. 14th St., Dep. S. New York City.
Tel.: Stuyvesant 933.

ПЕТРО ЯРЕМА
руський погребник
виповичає керичі на весіля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A., New York, N. Y
Телефон: Orchard 2568

ПОЗІР! НЕ ПЕРЕПУСТІТЬ СЕЇ РІДКОЇ СПОСІБНОСТИ!

В СІМ МІСЯЦИ ЛИШЕ

$45.00-ий фонограф лише за $15.00!

А також і великий вибір машин всїляких системів разом з 50 кавалками музичними, руськими і т. д. цілком даром! ПО $1.00 НА МІСЯЦЬ!

Вільна проба через повних 3 місяці.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД РУСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ РЕКОРДІВ І ПЛИТ У ВСЇХ ЯЗИКАХ!

Плати як можеш і весели ся цїле житя! Цінники висилаємо безплатно.

ОМЕЛЯН ПОРАЙКО, D. 341. 27—

INDEPENDENT PHONOGRAPH CO., 101 Essex St., New York, N. Y.

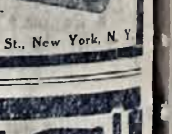
Особливих
7 ПОЖИТОЧНИХ РІЧИЙ ВАРТОСТИ
$25.00
лиш за
$5.95

ГРОШИЙ НЕ ВИСИЛАЙТЕ ГРОШИЙ НЕ ВИСИЛАЙТЕ.

Найбільша нагода, яка коли була. Рідка нагода в тих лїтах. Щоби запізнакомити покупців з нашими новими зелїзничими годинками і иншими річами, ми пішлемо сю гарну ґравіровану жіночу або мужеську годинку з осередком висадженим дорогоцінними камінями за $5.95, в додатку [illegible] ваного револьвера на 7 вистрілів, пачку Гавана циґарів, ніж, ланцушок, брошку, шпильку — зовсім ДАРОМ. ПОВНА ҐВАРАНЦІЯ. Сама годинка є вартости $15.00, другі річи $10.00. Не купуйте дешевих річий деинде, але вперед огляньте наші годинки. СПЕЦІЯЛЬНЕ ПРЕДЛОЖЕНЄ. Пішліть нам се оголошенє і подайте свою адресу, а ми вишлемо Вам сю цїлу збірку до огляненя і на пробу. Коли Вам подобають ся, заплатіть агентови $5.95 і кошта пересилки. — Пишіть сейчас: Fishleigh & Co., 1160 Atheneum Bldg., Chicago, Ill.

БЕЗ ДОКТОРА І ЛІКІВ, ЕЛЕКТРИЗУЙ СЯ І БУДЬ ЗДОРОВИМ.
МАЙ ВСЕ ДОКТОРА В ДОМУ! 47—

Той апарат електрично-медичний поручений єсть через всї поваги лікарські яко необходима метода лїченя Ревматизму, Невральґії, Болїв в крижах, плечах, ногах і взагалї у всіх хоробах тіла і нервів.

То машина здоровля. Коли Ви хорі, не кличте за раз лікаря, а спровадьте собі апарат електричний і пустіть уздоровляючий ток через своє тіло, а будете здоровим і здібним до праці. Машина вистарчить на кілька літ, готова до ужити. Висилаємо вказівки як уживати.

Ціна апарату від $6.00. Пришлїть 1 доляра, а машину Вам вишлемо.

„ELECTROPATHIC CO.", Room 1308, 150 Nassau St., New York, N. Y.

ПРИЇЖДЖАЙТЕ І КУПУЙТЕ ФАРМИ НА РУСЬКІЙ КОЛЬОНІЇ В МІЛВІЛ!

Добра пора оглянути тепер землю і наочно переконати ся, які є урожаї на фармах в Руській Кольонії в Мілвіл. Тутешні фармері переконали ся, що земля в Мілвіл родить два рази до року. Тому земля має тут для фармера подвійну вартість. Приїдьте самі і переконайте ся!

Земля на Першій Руській Кольонії в Мілвіл надає ся передівсім під управу ярин. З огляду на се, що фарми положені недалеко великих міст, тому і збут ярини легкий а ціни корисні. Хоч в цїлім краю панує тепер безробітє, то фармери в Мілвіл на безробітє не нарікають, бо в місті Мілвіл є фабрики і роботу знайти не тяжко.

Чимало й наших земляків побудували вже гарні доми (не шанди) і розвели вже красне господарство на своїх фармах. Неодин з них може похвалити ся дуже добрими урожаями.

Перехвалювати землї в Мілвіл ми не думаємо. Приїдьте! Власними очима огляньте фарми і урожаї, та самі після сего оцініть вартість землї! Ми певні, що сейчас без довшого надуманя набудете фарму!

Одно лише робимо застереженє: Нашою цїлею є згуртувати в Мілвіл наших чесних Земляків і утворити велику кольонію Русинів. Тому неробам, які привикли до легкого і гулящого житя, приїзджати до Мілвіл не радимо; таким наша компанія землї не продасть!

ЦІНА ФАРМИ НЕЗВИЧАЙНО НИЗЬКА! СПЛАТИ ДУЖЕ ДОГІДНІ!

ПЯТЬ АКРОВА ФАРМА КОШТУЄ ВСЕГО $400.00. Щоби дати нагоду Землякам легко набути фарму на власність, продаємо їх на найдогіднїйші сплати: ЗАДАТОК В ГОТІВЦІ ВСЕГО $200.00, А РЕШТУ РОЗКЛАДАЄМО НА МІСЯЧНІ РАТИ ПО $1.00 ВІД ОДНОГО АКРА. Хто хоче, то може купити фарми, які числять більше ніж 5 акрів. ДЛЯ ЛЮДИЙ, ЩО МАЮТЬ БІЛЬШУ ГОТІВКУ, МАЄМО НА ПРОДАЖ БОГАТО ФАРМ ВЖЕ ГОТОВИХ ВРАЗ З БУДИНКАМИ, ГОСПОДАРСЬКИМИ ЗНАРЯДАМИ І ІНВЕНТАРЕМ — В РІЖНИХ ЦІНАХ І В РІЖНИХ РОЗМІРАХ.

Перед приїздом пишіть на адресу менаджера компанії, п. Василя Матолича, 326 W. Main St., Millville, N. J. Найдогіднїйші днї: субота, неділя і понеділок. Стережіть ся всяких непевних і підступних агентів а голосіть ся впрост до офісів компанії. 30—

АДРЕСА ОФІСУ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ:
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
DREXEL BUILDING, 5th and Chestnut Sts., PHILADELPHIA, PA.

АДРЕСА ОФІСУ В МІЛВІЛ:
THE EUROPEAN COLONIZATION CO.,
MILLVILLE TRUST BUILDING, 19-20 High Street, Millville, N. J.